

**ENGELLİLERİN İSTİHDAMINDA YAŞANAN
SORUNLAR: ERGENE İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Müge YILDIZ

**Yüksek Lisans Tezi
İşletme Anabilim Dalı**

Danışman: Prof. Dr. Ahmet KUBAŞ

2017

**T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ENGELLİLERİN İSTİHDAMINDA YAŞANAN SORUNLAR:
ERGENE İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Müge YILDIZ

İŞLETME ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. AHMET KUBAŞ

TEKİRDAĞ-2017

Her hakkı saklıdır

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLolar LİSTESİ	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
TÜRKİYE’ DE ENGELLİLERİN İSTİHDAMI.....	4
1.1. Engelli Personel İstihdam Türleri	7
1.1.1. EKPS’s’ye Kimler Girebilir?.....	7
1.1.2 EKPS Sonucuna Göre Yerleştirme ve Atama	7
1.1.2.1. Kura Sonucuna Göre Engelli Memur İstihdamı	8
1.1.2.1.1. Kuraya Kimler Başvurabilir?	8
1.1.2.1.2.Kuraya Başvuru Kayıtları Ne Zaman Alınmaktadır?	8
1.1.2.1.2. Kura Sonucuna Göre Kadrolara Yerleştirme ve Atama	8
1.1.3. İşçi Statüsünde Engelli Personel İstihdamı.....	9
1.1.4. Türkiye'de Engellilerin İstihdamına Yönelik Yasal Düzenlemeler.....	9
1.1.5. Türkiye'de Engellilerin İstihdamı.....	10
İKİNCİ BÖLÜM	14
ERGENE İLÇESİNDE ENGELLİLERİN DURUMU.....	14
2.1. Ergene Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Engelli Vatandaşlar Üzerindeki Çalışmaları.....	17
2.2. Ergene Engelliler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Çalışmaları	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	19
ENGELLİ İSTİHDAMINDA YAşANAN SORUNLARIN SEVİYESİNİN ÖLÇÜLMESİNE YÖNELİK ARAşTIRMA BULGULARI	19
3.1. Engelli İstihdamı İle İlgili Alan Anketi	19
3.1.1.Anketin Amacı	19
3.1.2 Anketin Yöntemi	19
3.1.3 Anketin Kısıtları	19

3.1.4 Anket Sorularının Hazırlanması.....	20
3.2. Araştırma Bulguları ve Verilerin Değerlendirilmesi.....	20
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	51
TEKİRDAĞ İLİ ERGENE İLÇESİNDE ENGELLİ İSTİHDAMININ SWOT ANALİZİ.....	51
4.1. Anket Sonuçlarından Genellemelere Ulaşmak Amacıyla Yapılan SWOT Analizi.....	51
4.1.1.Güçlü Yönleri.....	51
4.1.2. Zayıf Yönleri.....	51
4.1.3. Fırsat.....	52
4.1.4. Tehdit.....	53
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
KAYNAKÇA.....	58

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet Durumu	21
Tablo 2: Yaş Durumu.....	22
Tablo 3: Eğitim Durumu	23
Tablo 4: Medeni Hal Durumu	24
Tablo 5: İstihdam Durumu	25
Tablo 6: Aylık Ortalama Gelir Durumu.....	26
Tablo 7: Ailenin Toplam Ortalama Gelir Durumu	27
Tablo 8: Yaşanılan İlçe/Mahalle	28
Tablo 9: Engelli Türü.....	30
Tablo 10: Sağlık Raporu Varlığı.....	31
Tablo 11: Engel Oranı.....	32
Tablo 12: Engel Nedeni	33
Tablo 13: Beraber Yaşanılan Kişi.....	34
Tablo 14: Daha Önce İş Deneyiminiz Oldu Mu?	35
Tablo 15: Çalışma Ortamları İhtiyaçlarınıza Uygun Mu?	36
Tablo 16: Kaymakamlıktan Yardım Alıyor Musunuz	37
Tablo 17: Engelli Haklarını Biliyor Musunuz?.....	38
Tablo 18: Yapılan Etkinliklerden Haberdar Oluyor Musunuz?	39
Tablo 19: Engelli Derneklerinden Herhangi Birine Üyeliğiniz Bulunuyor mu?	40
Tablo 20: Ailenizde Başka Engelli Var mı?	41
Tablo 21: Kaç Yıldır Ergene/Çorlu da Yaşıyorsunuz?	42
Tablo 22: Bağımsız Hareket Etmek İçin Yardıma İhtiyacınız Var Mı?	43
Tablo 23: Bilgisayar Kullanıyor Musunuz?.....	44
Tablo 24: Ev Ve Cep Telefonu Kullanıyor Musunuz?	45
Tablo 25: Belediyeden Yardım Alıyor Musunuz?	46
Tablo 26: Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmet Almak İster Misiniz?.....	47
Tablo 27: Toplu Taşıma Araçlarını Kullanıyor Musunuz?.....	48
Tablo 28: Evinizde/Apartmanınızda Rampa Var Mı?	49
Tablo 29: Evinizde/Apartmanınızda Asansör Var Mı, İhtiyacınıza Uygun Mu?	50

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Cinsiyet Durumu.....	21
Şekil 2: Yaş Durumu.....	22
Şekil 3: Eğitim Durumu	23
Şekil 4: Medeni Hal Durumu	24
Şekil 5: İstihdam Durumu	25
Şekil 6: Aylık Ortalama Gelir Durumu.....	26
Şekil 7: Ailenin Toplam Ortalama Gelir Durumu.....	27
Şekil 8: Yaşanılan İlçe/Mahalle	29
Şekil 9: Engelli Türü.....	30
Şekil 10: Sağlık Raporu Varlığı.....	31
Şekil 11: Engel Oranı.....	32
Şekil 12: Engel Nedeni	33
Şekil 13: Beraber Yaşanılan Kişi.....	34
Şekil 14: Daha Önce İş Deneyiminiz Oldu Mu?.....	35
Şekil 15: Çalışma Ortamları İhtiyaçlarınıza Uygun Mu?	36
Şekil 16: Kaymakamlıktan Yardım Alıyor Musunuz?.....	37
Şekil 17: Engelli Haklarını Biliyor Musunuz?.....	38
Şekil 18: Yapılan Etkinliklerden Haberdar Oluyor Musunuz?	39
Şekil 19: Engelli Derneklerinden Herhangi Birine Üyeliğiniz Bulunuyor mu?	40
Şekil 20: Ailenizde Başka Engelli Var Mı?	41
Şekil 21: Kaç Yıldır Ergene/Çorlu da Yaşıyorsunuz?	42
Şekil 22: Bağımsız Hareket Etmek İçin Yardıma İhtiyacınız Var Mı?.....	43
Şekil 23: Bilgisayar Kullanıyor Musunuz?.....	44
Şekil 24: Ev Ve Cep Telefonu Kullanıyor Musunuz?	45
Şekil 25: Belediyeden Yardım Alıyor Musunuz?	46
Şekil 26: Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmet Almak İster Misiniz?.....	47
Şekil 27: Toplu Taşıma Araçlarını Kullanıyor Musunuz.....	48
Şekil 28: Evinizde/Apartmanınızda Rampa Var Mı?.....	49
Şekil 29: Evinizde/Apartmanınızda Asansör Var Mı, İhtiyacınıza Uygun Mu?.....	50

ÖZET

Çalışabilmek ve bu çalışmanın sonucunda para kazanmak en temel insan haklarından biri ve ayrıca sosyal yükümlülüktür. Yakın tarihte engellilerin de çalışma hayatına girmelerinin bir ihtiyaç ve temel hak olduğunun kabul görmesiyle engelli istihdamı çok daha önemli bir olgu haline gelmiştir. İnsanın beslenme, barınma, eğitim vb. temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve sosyal yaşama katılabilmesi, bir statü kazanabilmesi için maddi kaynağa ihtiyacı vardır. Engellilerin başkalarına yük olmadan yaşamlarını sürdürmeleri, istihdam edilmeleri hem bireysel hem de toplumsal refahın sağlanabilmesi için önemlidir. Engelli bireylerin yetenekleri doğrultusunda yapabilecekleri bir işte eğitilerek, verimli kılınmaları ekonomik ve sosyal refahının sağlanmasına da katkı sağlayacaktır.

Engelli bireyler, toplum tarafından ayrımcılığa uğradıkları için, yeterli eğitim ve tecrübe sahibi olmadıkları için özgüven eksikliği duyarlar. Toplum onları dışladıkça onlar da kendilerini sosyal yaşamdan soyutlarlar. Engellileri toplum yaşamına dahil etmek ve hayat boyu dışlanmaktan kurtarmanın tek yolu bir işe yerleşmek yani çalışmaktır. Engelli bireylerin iş hayatında yer almaya başlamaları hem fiziksel hem de manevi olarak kendilerinin de toplumun bir parçası olduklarını hissetmelerini sağlar.

Engelli istihdamı sadece iş imkanları yaratılarak çözümlenebilecek bir konu değildir. Engellilere özel eğitim, mesleki eğitim, rehabilitasyon, iş ve sosyal yaşama mental olarak hazırlama, rahatça hareket edebilecekleri çevresel koşulları yaratma, engelli bireylerin kullanımına uygun, teknolojiye dayalı aletler sağlama gibi birçok koşulunda oluşturulması gerekmektedir. Engellilerin toplumda bağımsız bir birey olarak var olması ancak toplumsal yaşama eşit haklarla katılımının sağlanması ile mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Engelli, Engelli İstihdamı, Rehabilitasyon, Eğitim, Engellilerin Çalışma Yaşamında Korunması.

ABSTRACT

Being able to work and consequently earning money is one of the most fundamental human rights and is also a social duty. As it has recently been recognized that it is a necessity and fundamental right for disabled people to join the working life, employment of the disabled has become a much more important phenomenon. People need financial resources to be able to meet their basic needs such as nutrition, housing, education and to participate in social life and gain status. It is important for disabled people to continue their lives without burdening others and to be employed in order to achieve both individual and social well-being. In addition to this, educating and training disabled people in a job they can do in accordance with their abilities and rendering them productive will contribute to ensuring economic and social well-being.

Since disabled people are discriminated by the society, they are lacking in self-confidence because they do not have sufficient education and experience. As society excludes them, they abstract themselves from the social life. The only way to involve disabled people in social life and save them from lifelong exclusion is to get them into a job and help them work. Being involved in the business life enables disabled people to feel that they are part of the society both physically and spiritually.

Disability employment is not a problem that can only be solved by creating employment opportunities. Establishing education, vocational education, rehabilitation centres special to disabled people, creating environmental conditions where they can move easily, mentally preparing them for the business and social life, providing technological tools suitable for disabled individuals' use are some of the requirements needed to be carried out. The existence of disabled people as independent individuals in the society can only be achieved through the equal participation of the social life.

Keywords: Disabled, DisabledEmployment, Rehabilitation, Education, Protection of Disabled People in Working Life.

TEŞEKKÜR

Anket formlarını, zamanlarından feragat ederek cevaplayan, evlerini açan sevgili engelli kardeşlerime ve fedakar ailelerine,

Tezimin hazırlanmasının her aşamasında kıymetli bilgileri ile ufkumu açan emeğini ve desteğini hiç bir zaman esirgemeyen sevgili danışmanım Prof. Dr. Ahmet KUBAŞ'A ve her zaman yanımda olan çok sevdiğim aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca Ergene İlçemizde Engelli kardeşlerimize desteklerinden dolayı bir dizi teşekkürde bulunmak istiyorum. Bugüne kadar desteğini ve fedarlığını esirgemeyen Ergene Kaymakamımız Sayın Fatih KIZILTOPRAĞA ve Kıymetli Eşleri Sayın İlke KIZILTOPRAĞA, Ergene Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfımıza, Sayın komutanlarımıza, Değerli yöneticilerimize, siyasi partilerimizin kıymetli başkan, meclis üyesi ve temsilcilerine, bizleri hiç yalnız bırakmayan kıymetli muhtarlarımıza, Ergene Engelliler Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği yönetimi ve üyelerine, diğer sivil toplum kuruluşlarımızın değerli temsilcileri ve yönetimine, değerli basın mensuplarımıza , ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

MÜGE YILDIZ

GİRİŞ

Engelli; doğuştan ya da sonradan herhangi bir sebeple bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan ve koruma, bakım rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerin çalışma gücünün en az % 40'ından yoksun olduğu sağlık kurulu raporu ile belgelenmiş kişidir.

Engelli olma, topluma katılımındaki sınırlanmışlık veya eksiklik durumu olup aynı zamanda insani bir durum, insan olma halinin bir parçasıdır. Eğitim olanaklarından yararlanamamaları engelli bireylerin, meslek edinmelerini engellemekte dolayısıyla meslek sahibi olamamaktadırlar. Meslek sahibi olamayan engelli bireyler istihdam edilememekte yada niteliksiz işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. İstihdam konusunda, yaşanan problemleri çözmek adına, engellilere yönelik olarak istihdam fırsatlarının artırılması, işyerlerinin erişilebilir olmasının önemi doğrultusunda çalışmalar artırılmalıdır.

Engellilerin, işgücüne katılma oranı, temelde onların engelinden kaynaklanan sebepler başta olmak üzere, sosyal yaşam alanlarının hareket edebilirliklerini kısıtlaması, işyerlerinde uygun ortamın onlar için yaratılamaması ve engelli işgücüne olan talebin oldukça sınırlı olmasından dolayı düşüktür. Engellilerin işgücüne katılımında yaşadığı bu sorunlar sosyal dışlanma ve yoksulluk riskini de beraberinde getirmektedir. Bu durum engellilerin üretim dışı ve tamamen başkalarına bağımlı olduğunun bir göstergesidir. Engellilerin istihdam sorununun çözülmesi hem kendilerinin hem de ailelerinin, tüketicilikten kurtulup üretim yaşamına katılmasının dışında, bağımsız yaşama ve yaşam kalitelerinin artmasını sağlayacaktır.

Çalışma sosyal bir hak olarak engellilerin yalnızca kazanç sağlama ve yaşamını sürdürmesi demek değildir. Engelli bireyin kendine olan saygısını ve güven duygusunu pekiştirerek toplumla bütünleşmesini sağlar. Sadece parasal yardımda bulunmak

toplumdan dışlanmak anlamına geleceğinden belli bir süre sonra kişileri tembelliğe de sevkeder. Engellileri başkalarına bağımlı ve topluma yük olmaktan kurtaracak, kendini toplumun bir parçası olarak görmesini sağlayacak ve onlara bir işe yaramanın duygusunu hissettirebilecek başlıca yol, istihdam edilmeleridir. İstihdam, engellilerin sağlıklı insanlar gibi bir işte kendi emekleri ve alın teriyle çalışarak üretim yapmaları sonucunda onların sosyal hayata katılımları anlamında çok büyük bir anlam ifade edecektir.

Engelli bireylere yönelik istihdam olanaklarının artırılabilmesi için, engellilerin ve ailelerinin bilinçlendirilmesi önceliğimiz olmalıdır. Sonrasında işverenlere engelli işgücünün yapabilecekleri, uygun ortam ve çalışma koşulları sağlandığında verimliliğin artacağına gösterilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte engelli işgücünün de genel eğitim, mesleki eğitim ve rehabilitasyon konularında sistemli bir programdan geçirilmeleri gerekmektedir. Toplumda engelli bilinci oluşturulmalıdır. Engellilere dair önyargılı davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik olarak bilgilendirme çalışmalarına ağırlık verilmeli, eğitim kurumlarında bu bilincini oluşturacak etkinlikler eğitim planlarına dahil edilmelidir.

İşverenler engellilere mesleklerinde veya mesleklerine uygun işlerde çalıştırmak, bilgi ve yeteneklerini geliştirebilecek şekilde çalışmalarını sağlamakla ve onların işyerine gelip gidişlerini kolaylaştıracak tedbirleri almakla yükümlüdürler. Bu tedbirler arasında engellilerin çalıştıkları yerlerin gerekiyorsa ışılandırılması, masa, sandalye ve tezgâhlarda engellilere göre gerekli değişikliklerin yapılması, engellilerin giriş ve çıkışlarını kolaylaştıracak şekilde kapı, merdiven ve giriş – çıkış yerlerinde değişiklikler yapılması, asansörden yararlanma olanaklarının sağlanması vb. sayılabilir. Aslında kendi evlerinde başlayan ve en önemli sorunlardan olan mimari engeller, araçlarda, kaldırımda, yollarda devam etmektedir. Bu sorunların giderilmesinde yerel yönetimlere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Bu çalışmanın amacı: Engellilerin kent yaşamına katılımlarını etkileyen psikolojik ve fiziksel faktörleri ortaya çıkarmak ve bunların etkililik derecelerini belirlemeye çalışıp, engelli bireylerin sosyal ve ekonomik düzeylerini anlayıp, sosyal ve ekonomik gelişmişlik farklılıklarının istihdam edilme konusundaki etkilerini saptamak ve bu etkilerin negatif olanlarını pozitif tarafa kaydıracak çözümler geliştirmektir. Bunu Türkiye genelinde ki ve Tekirdağ İli Ergene İlçesindeki engelli bireylerin sağlıklı sosyal ortamlarda çalışmalarını ve daha kaliteli iş üreterek hem kendi özel yaşamlarında hem de ailelerinin ve buldukları çevrede pozitif etki yaratmalarını sağlamak ve istihdam edilerek engelli bireylerin topluma kazandırılmasına, diğer insanlarla iletişim kurarak sosyal hayatın bir parçası olmalarına katkıda bulunabilmektir.

Bu çalışmanın ikinci bölümünde; Türkiye’ de engellilerin istihdamı açıklanmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümünde; Ergene İlçesinde engellilerin durumu anlatılmaya çalışılmış, Ergene Kaymakamlığı sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfının engelli vatandaşlar üzerindeki çalışmaları, Ergene engelliler sosyal yardımlaşma ve dayanışma derneği çalışmalarının önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde ise; Tekirdağ İli Ergene İlçesinde yaşayan, istihdam edilmek isteyen engelli bireylerin, psiko-sosyal, demografik özellikleri, eğitim ve gelir seviyeleri, çalışma hayatlarına ve engel durumlarına ilişkin özellikleri, istihdam edildikleri yerlerde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları etkileyen etmenleri belirlemeye yönelik sorularla, veriler toplanarak çözüm önerileri geliştirilmiştir. Dönüşlerin hızlı olması için engelli vatandaşlarımız evlerinde ziyaret edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’ DE ENGELLİLERİN İSTİHDAMI

Ülkemiz tarihinde dezavantajlı gruplara yönelik olarak her zaman olumlu bir tutum ve davranış sergilenmiştir. Osmanlı Devleti’nin hüküm sürdüğü dönemlerde özürllülerin yaşlılar evinde gözetim altına alındığı veyahut bazılarının yetenekleri doğrultusunda uygun işlerde çalıştırıldıkları dikkat çekmektedir. Cumhuriyetimizin kuruluş tarihinden itibaren özürllülük kapsamında uluslararası gelişmelere paralel çalışmalar başlamış, Mustafa Kemal Atatürk tarafından çocuk hakları konusunda özürllü çocukları da içeriğine alan ilk belge olan “1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi”nin imzalanması, bu dönemin ilk adımı olmuştur.¹

En başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi yer almak üzere birçok ulusal ve uluslararası belgede, özürllülüğe temelde bir insan hakkı problemi olarak bakılmış ve bu yönde çözüm önerileri sunulmuştur. T.C. Anayasası ve buna bağlı çıkarılan yasalarımız da evrensel boyutta oluşturulan ilkeler ışığında devleti özürllülerin sorunlarına ilişkin yükümlü kılmıştır².

1961 Anayasası’nda özürllülerin üretken hale getirilerek sosyal yaşama kazandırılması ve onların özel eğitimiyle ilgili maddeler açık olarak yer alırken, İlköğretim ve Eğitim Kanunu’na özel eğitimle ilgili hükümler getirilmiş ve yasaya dayalı olarak ilk kez “Özel Eğitim Yönetmeliği” çıkarılmıştır.³

1976 yılında çıkarılan 2022 sayılı kanun, işsiz engelli ve 65 yaş üstündeki olan yaşlı vatandaşlarımıza belirli bir tutar gelir sunduysa da, verilen bu miktar kişilerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında yardımcı olamamıştır. Başka bir açıdan, batı

---

¹Ayşegül KÖKSAL, 2010, s.25, **Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi, Türkiye de engelli istihdamı ve bir araştırma ,2010 yüksek lisans tezi.**

²Ayşegül KÖKSAL, 2010, s.25, **Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi, Türkiye de engelli istihdamı ve bir araştırma ,2010 yüksek lisans tezi.**

³Gökmen 2007, s. 7, **Gökmen, F., 2007, Türkiye’de özürllü haklarının gelişimi. Öz-Veri Dergisi. Cilt 4. Sayı 2. Aralık, ss. 7-8.**

Ülkelerini gözlemlediğimizde, sosyal model kapsamında hazırlanan kurumsal yapılanma ile engelli vatandaşlarımızın sorunlarının çoğu çözüme ulaştırıldığı halde, Türkiye 1997 yılında milli özürlüler politikalarını belirlemek maksatlı Başbakanlığa bağlı olarak Engelliler İdaresi Başkanlığı'nı yeni oluşturabilmiştir. Bunun akabinde de engellilerle ilgili uygulanacak milli politikaların belirlenmesine destek sağlayacak Engelliler Yüksek Kurulu oluşturulmuş, böylece insanlar arasında engellilik bilinci ve bu alanda örgütlü hareket de ivme yaşamıştır.⁴

Ülkemizde engelli vatandaşlarımıza yönelik geniş çaplı ve köklü ilk yasal girişim 3 Aralık 1996 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde "oybirliği" ile kabul edilmiş 4216 sayılı Yetki Kanunu ile başlamıştır. Bu Kanunla Hkmete, zrller idaresi Başkanlığının yapılandırılması ve zrller ile ilgili bazı kanunlarda değişiklik yapmak için, Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi tanınmıştır. Yetki Kanunu temelli 25 Mart 1997 tarih ve 571 sayılı zrller idaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkında KHK ve 30 Mayıs 1997 tarih ve 573 sayılı zel Eğitim Hakkında KHK'ler çıkarılmıştır. Yürürlüğe konulan ve adı geçen üç kararname, zrller alanının temel mevzuatını oluşturmuştur.⁵

2000'li yıllarda ise, engellilerin ulaşılabilirliği konusuna kalkınma planlarında da yer verilmiştir. Nitekim 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın (2001-2005) 1707 paragrafında; "Kentsel ulaşım hizmetleri, engellilerin de durumu dikkate alınarak düzenlenecektir" söylemi yer almış, 1939. paragrafında ise, "Yerel yönetimlerin hizmet planlaması, projelendirmesi ve uygulaması aşamalarında, engelliler, yaşlılar, çocuklar ve gençler gibi toplum kesimlerinin ihtiyaçlarını göz önüne alan yaklaşımlar geliştirilecektir" ibaresine yer verilmiştir. Yine 9. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın (2007-2013) 626. paragrafında ise, engelli kişilerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılmasına yönelik, sosyal ve fiziki ortam çevre şartlarının daha iyi olacağı

⁴Seyyar, 2008: 2, Seyyar, A. (2008). Sosyal Siyaset Ekseninde Yerel zrller Politikası. http://www.sosyalsiyaset.net/documents/yerel_ozurluler_politikasi.htm, erişim tarihi: 02.08.2016.

⁵Stratejik Plan 2007, s. 32, T.C Başbakanlık zrller idaresi Başkanlığı 2007, Durum analizi. *Stratejik Plan (2008-2012)*. Ankara: Kalem Dar Matbaacılık, ss. 26-37.

belirtilmiştir. 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2014-2018) ise sosyal koruma politikalarının açıklandığı bölümde 284. paragrafta engellilere şu şekilde yer verilmiştir: Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetimi artırılacak bu yönde kaynaklar daha verimli kullanılacak ve fiziki çevre koşulları engellilere uygun hale getirilecektir.⁶

1999 yılında imzalanan Avrupa Topluluğu Amsterdam Antlaşmasına ilk kez özürllülüğe dayalı olarak gerçekleşen ayrımcılıkla kararlı bir şekilde mücadele edilmesini içeren bir hüküm yer almıştır. Bu hüküm üye ülkeleri bu konuda önlemler almaya yükümlü kılmakta ve aynı zamanda adaylık sürecinde olan ülkeleri de kapsamına almaktadır. Avrupa Konseyi tarafından 2003 Yılı Avrupa Özürlüler Yılı Olarak ilan edilmiştir. Özürlüler yılı sürecinde ağırlıklı olarak üye ülkelerde özürlüler konusunda insanların bilinç düzeylerinin artırılması hususunda faaliyetler düzenlenmiştir.⁷

Ülkemizde ise 2005 yılı -Başbakanlığın 24 sayılı genelgesi ile- “Özürlülerin İstihdamı Yılı” ilan edilmiştir. Bu kapsamda hazırlanan beş yıllık bir eylem planıyla birlikte kamu alanındaki yaklaşık 40-50 binlik özürlüler kontenjanının doldurulması hedeflenmişti. Fakat ilk yıl rakamlar hedefe ulaşamamış, 2005 yılında 400 özürlü, memur olarak istihdam edilebilmiştir.⁸

Devletimiz 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 30. maddesi, 50 ya da daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinin, işçilerinin toplamının özel sektörde % 3 oranında engelli, kamu kuruluşlarında % 3 oranında engelli, mesleki, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırma zorunluluğu getirmiştir. (4857 Sayılı İş Kanunu)

⁶Avrupa Birliği Politikaları Perspektifinden Türkiye’de Belediyelerin Sunduğu Engelli Hizmetleri Sühal ŞEMŞİT Ahmet UÇAR Mehmet Ali YÜKSEL. Sosyal bilimler dergisi özel sayısı kasım 2016.s. 214-215)

⁷Saraoğlu 2008, s.3,saraoğlu, r..2008. Sosyal devlet bağlamında çalışma yaşamında özürlülerin korunması,*Türkiye ekonomisinin sorunları sempozyumu dizisi – 2.*

⁸Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi, Türkiye De Engelli İstihdamı Ve Bir Araştırma ,2010 Yüksek Lisans Tezi.S.27

1.1. Engelli Personel İstihdam Türleri

1.1.1. EK PSS'ye Kimler Girebilir?

Ortaöğretim, önlisans veya lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardan mezun veya sınavın geçerlik süresi içerisinde mezun olabilecek durumda olanlar, eğitim durumları ve engel gruplarına göre yapılan EK PSS'ye girebilir. EK PSS;⁹

- Kamu kurum ve kuruluşlarının engelli kotası açığı bulunduğu sürece diğer merkezi kamu personel alım sınavlarından ayrı olarak yapılır.

- Engel grupları itibarıyla öğrenme ve algılama düzeyleri ile dil gelişimleri ve sözel iletişim güçlükleri esas alınmak suretiyle engellilerin bilgi, yetenek ve becerilerini ölçmeyi hedefler.

- Adayların genel yetenek ve genel kültür seviyelerini ölçmeyi hedefler.

- Engel grupları ve ulaşabilirlikleri göz önüne alınarak uygun ortamlarda yapılır.

- Sonuçları, sınavın yapıldığı tarihten itibaren iki yıl içerisinde geçerlidir.

- Birden fazla engeli olanlar sınava sadece bir engel grubundan girebilir..

1.1.2 EK PSS Sonucuna Göre Yerleştirme ve Atama

- Kamu kurum ve kuruluşları bir sonraki yıl atama yapacakları engellilere ilişkin kadroları her yılın Ekim ayı sonuna kadar Devlet Personel Başkanlığına bildirir.

- Devlet Personel Başkanlığı kendisine bildirilen kadroları ÖSYM'ye gönderir.

- Tercih Kılavuzu ÖSYM'nin resmi internet sitesinde yayımlanır.

⁹<http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/daire-baskanliklari/kamu-personel-istihdami-personel-baskanligi/kamu-personel-istihdami-dairesi-baskanligi-kamu-personel-istihdam%C4%B1s.317/engellilerin-istihdami>

- Adaylar ilan edilen kadrolar için ÖSYM'nin internet sistemi üzerinden tercihte bulunur.

- Yerleştirilen adaylar atanmak için istenilen belgeler ile birlikte belirtilen süre içerisinde ilgili kuruma başvuruda bulunur. Belgeleri tam olan adayın ataması ilgili kurumca yapılır.

1.1.2.1. Kura Sonucuna Göre Engelli Memur İstihdamı

1.1.2.1.1. Kuraya Kimler Başvurabilir?

İlkokul, ortaokul, ilköğretim ve özel eğitim iş uygulama merkezi veya okulu mezunu veya bu okullardan yerleştirme işlemlerine son başvuru tarihi itibarıyla mezun olabilecekler kuraya başvurabilir.

1.1.2.1.2. Kuraya Başvuru Kayıtları Ne Zaman Alınmaktadır?

- Adaylar ÖSYM tarafından ilan edilecek tarihlerde kura için başvuruda bulunurlar.

- Kura yöntemiyle yerleşmek isteyen adayların kayıtları her bir dönem için sadece bir kez alınır. Dönem içerisinde farklı zamanlarda birden fazla kura yerleştirmesi yapılması halinde bu kura işlemine sadece dönem başında kayıtlarını yaptırmış olan adaylar başvurabilir.

1.1.2.1.2. Kura Sonucuna Göre Kadrolara Yerleştirme ve Atama

- Adaylar tercihlerine göre noter huzurunda gerçekleştirilen kura ile ilan edilen kadrolara yerleştirilir.
- Yerleştirilen adaylar atanmak için istenilen belgeler ile birlikte belirtilen süre içerisinde ilgili kuruma başvuruda bulunur. Belgeleri tam olan adayın ataması ilgili kurumca yapılır.

1.1.3. İşçi Statüsünde Engelli Personel İstihdamı

- Engelli işçi alımları Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) aracılığı ile yapılmaktadır.
- Engellilerin kamuda işçi olarak çalışabilmeleri için Engelli Kamu Personel Seçme Sınavına (EKPS) girmeleri gerekmektedir.
- Engelli işçi alımları için Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) il müdürlüklerine kayıt yaptırmak gerekmektedir.
- Engellilerin işçi olarak alınması için herhangi bir taban puan şartı aranmamaktadır.¹⁰

1.1.4. Türkiye'de Engellilerin İstihdamına Yönelik Yasal Düzenlemeler

1967 tarihinde yürürlüğe giren 854 sayılı Deniz İş Kanunu ile engellilerin istihdamında ilk defa kota sistemi uygulanmaya başlandı. 1971 tarihli 1475 sayılı İş Kanunuyla birlikte kota sisteminde bazı düzenlemeler yapıldı. 25. maddesinde düzenlemelerin yapılmasıyla birlikte 50 ve 50'nin üzerinde personel çalıştıran işyerlerinin, personelinin toplam sayısının en az %2'sine karşılık gelecek şekilde engelli personel istihdam etmesi gerekmektedir. 2003'te yürürlüğe giren 4857 sayılı İş Kanuna göre, 50 ve 50'den fazla personel istihdam eden işyerleri, özel sektörde toplam sayının %3'üne denk gelecek şekilde, kamu sektöründe ise %4'üne karşılık gelecek şekilde engelli personel istihdam etmesi zorunlu tutuldu. 1982 Anayasasının 49. maddesi, devletin, çalışanların yaşam standartlarını yükselteceğine, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri koruyacağına, çalışmayı destekleyeceğine, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratacağına dair gerekli tedbirleri alacağını belirtirken, 50.maddede ise küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanların çalışma şartları bakımından özel olarak korunacakları ifade edildi. 1982 Anayasasının 61. maddesinde, devletin engellilerin korunmalarını ve toplum hayatına katılımlarını sağlayacağı tedbirleri alacağı belirtildi. (TBMM, 1982) 2005 tarihli 5378 sayılı

¹⁰<http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/daire-baskanliklari/kamu-personel-istihdami-personel-baskanligi/kamu-personel-istihdami-dairesi-baskanligi-kamu-personel-istihdam%C4%B1s.317/engellilerin-istihdami>

Engelliler Hakkında Kanunda madde 14'te çalışan veya iş başvurusunda bulunan engellilerin, istihdam süreçlerinde karşılaşılabilecekleri güçlükleri ortadan kaldırmaya yönelik önlemlerin alınmasının ve engellilerin çalıştığı iş yerlerinde makul düzenlemelerin, bu konuda görev, yetki ve sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşlar ile işverenler tarafından yapılmasının zorunlu olduğu belirtildi. (Engelliler Hakkında Kanun, 2005) 4857 sayılı İş Kanununun 101. maddesinde ise engellileri çalıştırmayan işveren veya işveren vekiline çalıştırmadığı her engelli için her ay 1700 TL idari para cezasının verileceği ve kamu kuruluşlarının da bu para cezasından kurtulamayacakları ve idari para cezasının İŞKUR'un meslek eğitimlerinde kullanılacağı ifade edildi. Kısacası Türk hükümeti, pratikte etkili olamasa da çıkardığı yasalarla iş yaşamında engellilere yönelik fırsat eşitliğini yaratmayı amaçladı. Kısacası, Türkiye örneğinde, engellilere yönelik hazırlanan politikalar, sorunlara yeterli çözümler sunamadı. Kamu sektöründe, engellilere yönelik kotanın uygulanmasında sorunlarla karşılaşılrken, özel sektörde engelliler, ATM işçisi olarak görülerek pek çok işveren tarafından engellilerin işyerlerine gelmeleri istenmedi ve sadece onlara maaş ve sigorta ödemeleri yapıldı. Engellilerin iş yaşamında görmezlikten gelinmesi sebebiyle, engellilerin toplumun üretici birer üye olma şansı azalmaktadır, bu nedenle iş yaşamında engellilere yönelik eşit fırsatların sağlanması konusundaki yasalar ve mevzuatlar ile ters düşülmektedir.

1.1.5. Türkiye'de Engellilerin İstihdamı

1970'lerden beri, 4857 sayılı İş Kanunu tarafından Türkiye'de engellilerin istihdamı düzenlenmektedir. Bu kanun ile Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) engelliler için istihdam politikaları uygulamakla yükümlü tutuldu. Örneğin, engellilere yönelik olarak mesleki kurslar ve eğitimler vermek görevi İŞKUR'un sorumlulukları arasında yer almaktadır. Hatta eğitim merkezlerinden birisi Ankara'da kuruldu. Bu merkezde, engellilerin mesleki becerilerini geliştirmeleri için altı aya varan kurslar verilmektedir. İş Kanununun 30.maddesine göre, 50 veya daha fazla sayıda personel çalıştıran özel sektörlerdeki iş yerleri, en az %3 oranında engelli personel çalıştırma, kamu

sektöründeki kurumlar ise en az %4 oranında engelli personel çalıştırmakla yükümlüdürler.

1978-2000 tarihleri arasında, 540 tane kurs açıldı ve 79.983 engelli bu kurslara katıldı. Ekim 2000 itibariyle, İŞKUR, engellilerden 22.107 tane başvuru aldı, fakat 9,995'i istihdam edilebildi. İstihdam fırsatlarının birkaç iş ve sektörle sınırlandırılması ve engelliliğin türlerine göre işlerin belirlenmesi, bu duruma yol açtı. Örneğin, 34 iş türü görme engelliler için belirlendi, ancak masörlük, paketleme, santral operatörü ve oyuncak üretimi gibi basit görevleri içeren işlerden oluşuyordu. Üniversiteden mezun olan görme engelli bir bireye yönelik herhangi bir iş tanımlanmamıştı. Engellilerin, nitelik gerektirmeyen işlerde çalışabileceği algısının kamu otoriteleri tarafından pekiştirilmesi, Türkiye'de o tarihler deneden engellilerin çoğunun istihdam edilemediğini ve neden engellilerin kendi eğitimlerine, becerilerine ve yeteneklerine uygun işlerde eşit fırsatlara sahip olamadıklarını açıklıyordu.(Ertürk, 2003, s.107)2003'te yayınlanan OECD'nin " Engeli Kapasiteye Dönüştürme" (Transforming Disability into Ability) raporuna göre, Türkiye, Meksika ve Portekiz ile birlikte engellilerin istihdamına yönelik olarak güçlü politikalara sahip olmayan ülkelerden birisi olarak gösterildi, çünkü Türkiye gelir destek politikaları gibi sınırlayıcı uygulamalara öncelik veriyordu. Rapor, Türkiye'nin gelir desteği politikalarını, istihdam politikaları ile dengeleyemediğini gösteriyordu.

Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise Türkiye'de engellilerin istihdamı konusunda net bir bilginin olmamasıdır. Örneğin, Genel Nüfus Sayımında engelliliğin tanımı, fiziksel engellere indirgendi ve bu nedenle güvenilir bir bilgi elde edilemedi. 2002'de Türkiye İstatistik Kurumu, güvenilir bilgiye ulaşmak amacıyla Türkiye Özürlüler Araştırmasını yaptı. Genel Nüfus Sayımının aksine, engellilerin sosyo-ekonomik durumları ve devlet kurumlarından beklentileri gibi konular araştırmaya dahil edildi. Öte yandan, 2002'den günümüze 14 yıl geçmesine rağmen, en güvenilir datayı sağlayan çalışma hala "Türkiye Özürlüler Araştırması"dır. Bu araştırmaya göre, Türkiye'deki engellilerin %36,33'ü okuma ve yazma bilmemektedir. Okuma ve yazma

oranının düşük olması, engellilerin emek gücüne katılımını olumsuz yönde etkilemektedir. Araştırma, engellilerin%21,71'inin emek gücüne katıldıklarını göstermektedir. Dahası, eğitim ve kurslara erişimde sorun yaşamaları, hatta bazı eğitimlerden dışlanmaları, engellilerin çalışma hayatı konusundaki beklentilerini azaltmaktadır. İşverenler engelli istihdam etmek zorunda kalırlarsa, engelleri görünmez olan bireyleri işe almayı tercih etmektedirler. Engelli bir birey iyi bir eğitim almış olsa bile, görünür bir engeli olması nedeniyle iş yaşamından dışlanmaktadır.

Türkiye'de engellilerin eğitim konusunda yaşadıkları soruna geri dönecek olursak, şunları söyleyebiliriz: 1998'den itibaren yaklaşık 3 milyon engelli çocuktan sadece 38,719'u özel eğitim okullarına katılabildi. 2000'lerin başında ise, Türkiye'de 203 özel eğitim okulu görev yapmaktaydı. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesinde, engellilerin sosyal ve çalışma hayatına entegrasyonunda eğitimin önemi ifade edilmesine rağmen, Türkiye'de engellilerin eğitime erişiminde hala problemler yaşadıkları görülmektedir. Daha önceden de vurguladığı gibi, eğitimde yaşanan problemler, engellileri çalışma hayatına atılmalarında dezavantajları konuma sokmaktadır. Kamu sektöründe engellilere yönelik olarak 1418 iş pozisyonu açıkken, özel sektörde ise 24,556 iş pozisyonu açıldı. Bu araştırmada, İŞKUR'a başvuruda bulunan 100.000'den fazla engelli yerleştirme için beklediği belirtildi. İş yerlerinin engellileri istihdam etme zorunluluğu olmasına rağmen, pek çok engellinin istihdam edilmediği araştırmada açık bir şekilde gösterilmektedir. Bu bağlamda, engellilere yönelik yeni istihdam fırsatların yaratılması ve engellilerin istihdam zorunluluğu konusunda işyerlerinin denetlenmesi büyük bir öneme sahiptir. Bu noktada işverenlerin engellileri istihdam etmek istememeleri, istihdamı etkileyen ana faktörlerin başında yer almaktadır. 2011'deki Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün araştırmasına göre, engellileri istihdam eden işyerlerinin %66'sı yasal zorunluluk nedeniyle engellileri istihdam ettiklerini ifade ettiler. Problemlerin engellilerin kendisinden kaynaklandığını savunan tıbbi modelin, özel sektörün engellilere yönelik algısını şekillendirdiğinin altı çizilmesi önemlidir. Özel sektör, engellileri istihdam ederken, engellilik oranı fazla olanı istihdam etmek istememektedir. Devlet Personel Başkanlığının raporu, kamu kurumlarının engellik

oranı düşük olanları ya da ortopedik engele sahip olanları istihdam etme eğiliminin daha fazla olduğunu göstermektedir. %40 ve %60 arasında engellilik oranına sahip kamu personelinin sayısı 14,761 iken engellilik oranı %61 ve %80 arasında olan sadece 3,477 kamu personeli istihdam edilmektedir.

50 veya daha fazla sayıda personel çalıştıran iş yerlerinin belirli sayıda engelli istihdam etmek zorunda olduğunu, aksi takdirde para cezası ödemekle cezalandırıldığını, yazının önceki bölümlerinde ifade etmiştik. Bu bölümde işverenlerin verimliliği düşürmemek ve engelli kotasından dolayı ceza almamak nedeniyle uyguladığı ATM işçiliği modelden daha detaylı bir şekilde bahsetmeye çalışacağım. ATM işçiliği modeli, engellileri çalışma hayatından dışlaması nedeniyle özel sektörde engellilere yönelik ayrımcılığın başında gelmektedir. Özel sektörün bu modele yönelmesinin nedenlerinden birisi, estetik nedenlerdir. Fiziksel durumları nedeniyle, engellilerin kapitalizmin güçlü ve sağlıklı işçi görüntüsü ile uyuşmadıkları gerekçesiyle, özel sektörden engelliler dışlanmaktadır. İkinci olarak, işverenler engellilerin özel ihtiyaçlarına göre fiziksel çevreyi düzenleyerek ve onlara uygun işle ilgili ekipmanları sağlayarak ekstrasından masraf yapmak istememektedirler. Çevrenin engellilere uygun olarak düzenlenmesi, özel sektör tarafından ölü yatırım olarak görülmektedir. Son olarak, performans ve kazanç odaklı özel sektörde, engellilerin verimli bir şekilde çalışmalarını yürütemeyecekleri ve rekabet edemeyecekleri iddia edilmektedir, bu nedenle kotadan dolayı kağıt üzerinde istihdam edildikleri görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ERGENE İLÇESİNDE ENGELLİLERİN DURUMU

Tekirdağ ili Ergene ilçesinde yaşayan engellilerimizin, engelli olma ve yoksulluk durumları çoğu zaman birlikte yaşanmaktadır. Engelli olma ve yoksulluk, özellikle Ergene ilçemizde hem engelli birey hem de ailesi açısından son derece yıpratıcı olmaktadır. Yoksulluk ve diğer kentsel sorunlarla karşı karşıya kalan engelli kişiler, şehir hayatında; engelli olma ve istihdam edilememe, engelli olma ve evsiz kalma, engelli olma ve hastalıklardan korunamama, engelli olma ve ulaşım zorluğu yaşama, engelli olma ve eğitimsizlik gibi iki dezavantajlılık durumuyla baş etmeye çalışmaktadır.

Engelleri nedeni ile onlara, ilçemizde iş yapamaz gözüyle bakılması, onların istihdam dışında kalmalarına yol açmaktadır. İşsiz olan sürekli tüketici olarak görülen, başkalarına bağımlı olarak yaşayan engellilerin toplum içindeki var olma çabası da yetersiz kalmakta, toplumsal ilişkilerde sağlıklı bireylerle eşit olma şansları azalmaktadır. Bu durum engelli kişilerin, toplumsal hayattan kopmasına, sosyal ve psikolojik yıpranmalara yol açmaktadır. İhtiyaçlarını kendi başına karşılayamayan engelli birey, toplumsal ilişkilerde zayıf kaldığı gibi kendisini toplumun bir parçası olarak da görememekte ve yalnızlığa mahkum olmaktadır.

Ergene ilçesinde bulunan engellilerinin çoğunun eğitim seviyeleri düşük orandadır. Bu nedenle de karar verme konusunda ve ihtiyaçlarını karşılama konusunda başkalarına bağımlı olarak yaşamaktadırlar.

Zamanlarının çoğunu evde geçiren ilçemizdeki engellilerimizin sayısı oldukça fazladır. Belli bir yaştan sonra engelli bireyin formal eğitim içinde yer alabilmesi imkanı bulunmamaktadır, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri daha genç yaşlara kadar öğrenci kabul etmektedir.

İlçenin yol, kaldırım, merdiven, tuvalet, bina ve yapı düzenlemelerinin engelliler düşünülerek tasarlanmadığını ve dolayısıyla gündelik yaşantıda karşılaşılan fiziksel engellerin, engelli bireyleri olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz.

Ergene ilçemizde bir çok engellimiz rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmamaktadır. Engelli bireyler, rehabilitasyon merkezlerine ihtiyaçlarının olmadıklarını düşünmektedir, aileleri de bir faydasının olmayacağına inanmaktadır. Bunun için rehabilitasyon hizmetinin tanıtılması önemli olacaktır.

Ergene ilçemizde engellilerin ve ailelerinin eğitim seviyesi düşüktür Bu durum ise engellilerin ve ailelerinin içinde bulunduğu ekonomik güçlüklerin bir sonucudur. Bedenen ve ruhen sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi konusunda, dikkatsizlik, bilgisizlik ve bilinçsizlikten doğan sorunların da yok edilmesin de eğitim çok önemlidir. Ergende en çok engellilerin eğitim alamamalarının nedenleri, fiziksel çevre koşulları ve maddi durumlarının yetersiz kalmasıdır.

İlçede engelliler aile kurma konusunda da sorunlar yaşamaktadır. Büyük bir çoğunluk çalışmadığından ve ekonomik olarak yetersiz olduğu için aileye külfet olabileceğini düşünerek aile kurmamayı tercih etmektedirler. Engelli bireylerin çalışması için en önemli neden bu kişilerin ailevi ve ekonomik durumlarıdır. Çalışabilecek güç ve kapasitede olan engelli bireylerin ekonomik yaşama katılması engelli kişi açısından zorunluluk olarak görülmektedir. Çalışamayıp kendilerine bakamayan, engelli kişiler, ailesine yük olduklarını düşünmektedir.

Ergenedeki görme engelliler çarpma, düşme ve yaralanma gibi risklerden dolayı çok fazla ev dışına çıkmamakta ya da ailelerinden bağımsız hareket edememektedir. Cadde ve sokaklarda ki, engelli vatandaşları düşünmeden yapılan biçimsiz kaldırımlar, rampalar, üstü açık bırakılmış kuyular onların yaralanmasına hatta ölümüne sebep olabileceği için hem birey hem de aileleri tedirginlik yaşamaktadırlar. Trafik ışıklarında renklerin durumuna göre sinyal veren sesli sistemleri ilçemizde olmadığı için, sürücüler

geçiş önceliği hakkını engellilere gösterememekte, bu da kazalara sebebiyet vermektedir.

Engelli bireylere yapılacak olan yatırımlar, engellileri topluma kazandırırken onların, sosyal ve üretken birer birey olmaları yolundaki çalışmaları da hızlandıracaktır. Bu sayede mesleki rehabilitasyon ve istihdam planlamaları da yapılabilecek ve engelli bireylere, hizmet veren kamu kurumları, belediyeler, özel sektörler ve sivil toplum kuruluşlarına engelli bilgileri hızlı ve doğru bir biçimde aktarılacaktır.

Ergene ilçesinde yaşayan engelli ailelerin büyük bir kısmı işsizlik, yoksulluk sorunları ile baş etmeye çalışmakta bunun yanında eğitimsiz ve sosyal güvencesiz olup, yaşadıkları konutlar yetersiz ve engellilerin ihtiyaçlarına uygun değildir. Aynı ailede birden fazla engelli bireyin olması da ilçemizde çok sık rastlanmakta ve aileler geçimlerini sağlamakta zorluklar yaşamaktadırlar. Ailede iki engelli olması büyük bir yükür. Genetik sebepler de engelli sayısını arttırmaktadır. Ayrıca evlilik ve hamilelik dönemlerinin bilinçsiz davranışlarla sürdürülmesi de büyük etkidir. Engellilerin bilinç eksikliği, dikkatsizlik ve benzeri gerekçelerin yaşanması ile engelli duruma düştüğü bilinmektedir. Engelliler ve aileleri psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden toplumla bütünleşememektedirler. Engelli aileler, engelli bireyleri ile toplumda yer almaktan kaçınmaktadırlar. Yoksulluk, işsizlik, eğitimsizlik gibi faktörler engelli ve aileleri için hayatlarını derinden etkilemektedir.

Engelli ailelerinin bir ferdi genelde engelli bireye bakabilmek için başka bir işte çalışamamakta ve evinin ekonomisine katkı sağlayamamaktadır.

Ergene ilçemizde yaşayan engellilerimizin istihdam edilememelerinin nedenleri arasında işverenlerin, onlara karşı önyargılı davranmaları, iş kazalarına maruz kalabileceklerini, sık sık mazeret izni aldıklarını, çalışanların iş temposunu düşürdüklerini, diğer çalışanları rahatsız edeceklerini, değişik işlerde

görevlendirilemeyeceğini düşünmeleri engellileri çalışma yaşamında değerlendirmek istememelerine neden olmaktadır.

İlçemizde yaşayan engellilerin çoğunun vasıfsız olması nedeni ile ya istihdam edilememektedirler ya da düşük ücretli az vasıf gerektiren basit işlerde çalışmaktadırlar. İş yerinde istihdam edilen engellilerin, engelleri ve özellikleri dikkate alınmadan istihdam edildikleri için gerekli verim alınmamaktadır.

İlçede engellilere yönelik istihdam alanlarının oluşturulması kendilerine ve ailelerine ekonomik katkı sağlayacak ve başkalarına olan bağımlılıklarını azaltacaktır. Onların sahip olduğu yetenekleri ve potansiyelleri ortaya çıkararak kendilerine olan özgüvenlerini, özsaygılarını artıracaktır.

2.1. Ergene Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının Engelli Vatandaşlar Üzerindeki Çalışmaları

Sosyal güvenceden yoksun engelli vatandaşların topluma uyumunu kolaylaştırmak için her türlü araç gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Engellilerin yoksulluğunun azaltılmasına yönelik hizmetler, yoksulluk kültürünün oluşmasını önleyici ve yoksul kesimin, tüketici konumdan çıkıp üretici duruma geçmesini sağlayıcı nitelikte çalışmalar sürdürülmektedir. Engelli vatandaşların üretime ve istihdama yönelik projelerle destekleyip, sürekli kılarak engelli bireylerin toplumsal hayata entegre olmalarını sağlamaktadır.

Temel ihtiyaçlarını karşılayamayan engelli yoksul bireylere ve ailelerine sosyal yardımların ulaşmasını sağlayarak, gıda, yakacak, giyim ve barınma ihtiyaçları doğrultusunda destek vermektedir. Sosyal yardımların etkin bir biçimde dağıtımının gerçekleştirilebilmesi için kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, vatandaşlar ve diğer paydaşlarla eşgüdüm içerisinde çalışmaktadır.

İlçedeki engelli çocukların topluma kazandırılması için, eğitim yardımları ve destek programları yürütülmektedir. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin okullara erişiminin sağlanması için ücretsiz taşınması da yapılmaktadır. Kendisini ve ailesini geçindiremeyen işsiz, engelli, eşi vefat etmiş(dul) ve yaşlı kişilerin kendi kendilerine yetebilmeleri amacıyla özellikle sosyal güvencesi olmayan kişilere yapılan her türlü desteği vererek, çalışabilecek nitelikte olan bireyler istihdam konusunda yönlendirmektedir.

2.2. Ergene Engelliler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Çalışmaları

Engelli bireylerin toplumla bütünleşmesini sağlamak, ailelerini yakından tanımak, yaşadıkları yerleri görmek, okul çağında bulunup da okula devam edemeyenleri belirlemek gibi konularda da destek sağlamaktadır. Engelli birey ve ailelerine engelli hakları ve sunulan hizmetler hakkında bilgilendirme çalışmalarında bire bir aileler ve engelli vatandaşlarımızla yüz yüze görüşülmektedir. Engellileri topluma kazandırırken onların, tüketicilikten sıyrılıp üretken, sosyal ve bağımsız birer birey olmaları için çaba göstermektedir.

Engelli vatandaşların toplumsal yaşama doğrudan katılımı, sağlık, sosyal bakım, rehabilitasyon ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması ile üretim kapasitelerinin, geliştirilmesi için çalışmakta olup; kentin ve diğer kentlilerin, engellilerle birlikte yaşayarak, yaşamlarının kolaylaştırılması, toplumsal ve ekonomik yarar üretiminde, aktif rol almalarını sağlamak için gönüllülük temelinde de çalışmalarına devam edildiği gibi, engelli bireylerin toplum içerisinde sosyal ve pozitif üretken birer, birey olmaları, ayrıca fiziki ve sosyal sorunlarının ortadan kaldırılması yönünde, çalışmalar yaparak, danışmanlık hizmetleri, sosyal aktiviteler, manuel ve akülü tekerlekli sandalye yardımı, akü temini, hasta yatağı ve bez yardımı, erzak ve yakacak yardımı gibi pek çok alanda ihtiyaçlarını karşılayarak, toplum içerisinde kendi kendilerine yeter duruma ulaşmaları konusunda, ivedilikle yardımcı olunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ENGELLİ İSTİHDAMINDA YAŞANAN SORUNLARIN SEVİYESİNİN ÖLÇÜLMESİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Engelli İstihdamı İle İlgili Alan Anketi

3.1.1. Anketin Amacı

Araştırmada; hedefimiz engelli bireylerin sosyal ve ekonomik düzeylerini anlayıp, sosyal ve ekonomik gelişmişlik farklılıklarının istihdam edilme konusundaki etkilerini saptamak ve bu etkilerin negatif olanlarını pozitif tarafa kaydıracak çözümler geliştirmektir. Bunu Türkiye genelindeki ve Tekirdağ İli Ergene İlçesindeki engelli bireylerin daha sağlıklı sosyal ortamlarda çalışmalarını ve daha kaliteli iş üreterek hem kendi özel yaşamlarında hem de ailelerinin ve buldukları çevrede pozitif etki yaratmalarını sağlamak ve istihdam edilerek engelli bireylerin topluma kazandırılmasına, diğer insanlarla iletişim kurarak sosyal hayatın bir parçası olmalarına katkıda bulunabilmektir.

3.1.2 Anketin Yöntemi

Tekirdağ İli Ergene İlçesinde bulunan engelli bireylerin istihdam edilme konusunda yerinde araştırma ve anket yöntemiyle veri toplanmış ve çözüm önerileri geliştirilmiştir. Anket modeli tekil ve ilişkisel tarama modeline göre hazırlanmış, 198 engelli bireye sahada uygulanmıştır. Dönüşlerin hızlı olması için kişisel olarak engelli bireyler evlerinde ziyaret edilmiştir.

3.1.3 Anketin Kısıtları

Araştırma Tekirdağ İli, Ergene İlçesindeki engelli bireylerle yapılmıştır. Elde edilen bulgular Türkiye de yer alan diğer engelli bireylerle genellenemez. Araştırmanın en önemli kısıtı ilçenin yüz ölçümünün büyük olmasıdır. Buda zaman ve ulaşım

konusunda sıkıntılar yaşatmış olup, örnek büyüklüğünü asgari düzeyde tutulmasına neden olmuştur.

3.1.4 Anket Sorularının Hazırlanması

Anket engelli kişinin demografik özellikleri ile ilgilidir ve sınıflandırma ölçeğine göre hazırlanmıştır. Anketlerin engelli bireylerin üzerinde uygulanmasında kullanılan metod ise tekil ve ilişkisel tarama modelidir.

Araştırmanın verileri, araştırmacının hazırladığı görüşme formu yardımıyla toplanacaktır. Bu formda istihdam edilmek isteyen engelli bireylerin, psiko-sosyal, demografik özellikleri, eğitim ve gelir seviyeleri, çalışma hayatlarına ve engel durumlarına ilişkin özellikleri, istihdam edildikleri yerlerde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları etkileyen etmenleri belirlemeye yönelik sorular yer almıştır.

Veriler, kamu ve özel sektörde çalışan engelli bireylerle, istihdam edilemeyen ve hala öğrenci olup mezun olduktan sonra istihdam endişesi duyan engelli bireylerin evlerinde yüz yüze yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Soru formuna verilen cevaplar, kapalı uçlu soruların kategorileştirilmesinden sonra kodlanmıştır.

3.2. Araştırma Bulguları ve Verilerin Değerlendirilmesi

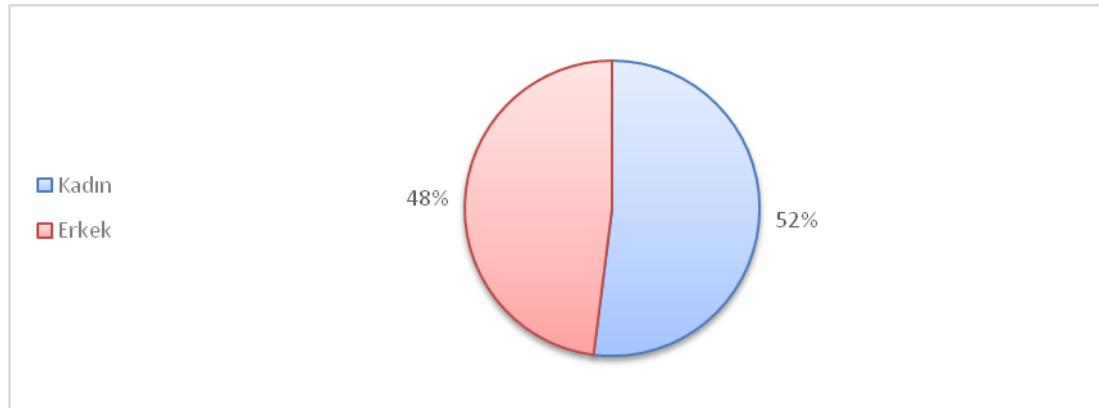
Bulgular, engellilerin kent yaşamına katılımlarını etkileyen psikolojik ve fiziksel faktörleri ortaya çıkarmak ve bunların etkililik derecelerini belirlemeye çalışıp, engelli bireylerin sosyal ve ekonomik düzeylerini anlayıp, sosyal ve ekonomik gelişmişlik farklılıklarının istihdam edilme konusundaki etkilerini saptamak ve bu etkilerin negatif olanlarını pozitif tarafa kaydıracak çözümler geliştirmeyi amaçlamıştır.

Tablo 1: Cinsiyet Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kadın	103	52,0	52,0	52,0
	Erkek	95	48,0	48,0	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Önermeye 198 kişi cevap vermiştir. Cevap verenlerden %52'si (103 Kişi) "Kadın", %48 'i (95 Kişi) "Erkek" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre dağıtıldığında %52'si "Kadın" %48 'i "Erkek" olarak görülmektedir.

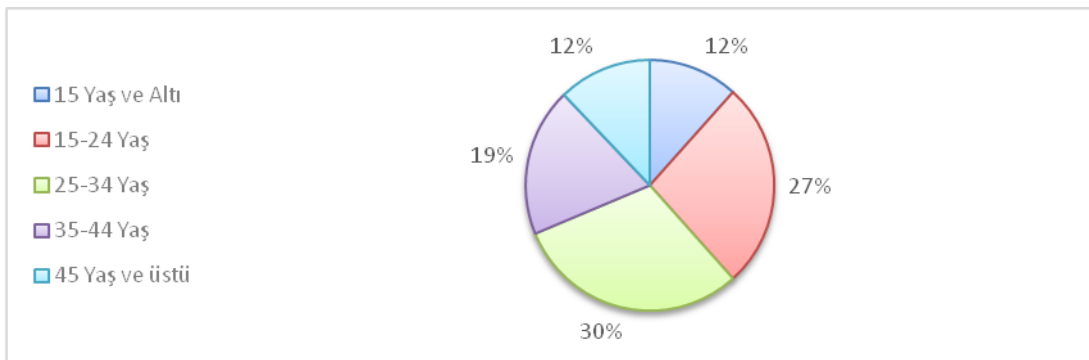
Şekil 1: Cinsiyet Durumu

Tablo 2: Yaş Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
15 Yaş ve Altı	23	11,6	11,6	11,6
15-24 Yaş	53	26,8	26,8	38,4
25-34 Yaş	60	30,3	30,3	68,7
35-44 Yaş	38	19,2	19,2	87,9
45 Yaş ve üstü	24	12,1	12,1	100,0
Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %11,6'si (23 Kişi) "15 Yaş ve Altı", %26,8'i (53 Kişi) "15-25 Yaş" %30,3'ü (60 Kişi) "25-34 Yaş" %19,2'si (38 Kişi) "35-44 Yaş" %12,1'i (24 Kişi) "45 Yaş ve Üstü" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre dağıtıldığında %11,6'sı "15 Yaş ve Altı", %26,8'i "15-25 Yaş" %30,3'ü "25-34 Yaş" %19,2'si "35-44 Yaş" %12,1'i "45 Yaş ve Üstü" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, ilçedeki engellilerin çoğunluğu genç engelli nüfusu oluşturmaktadır.

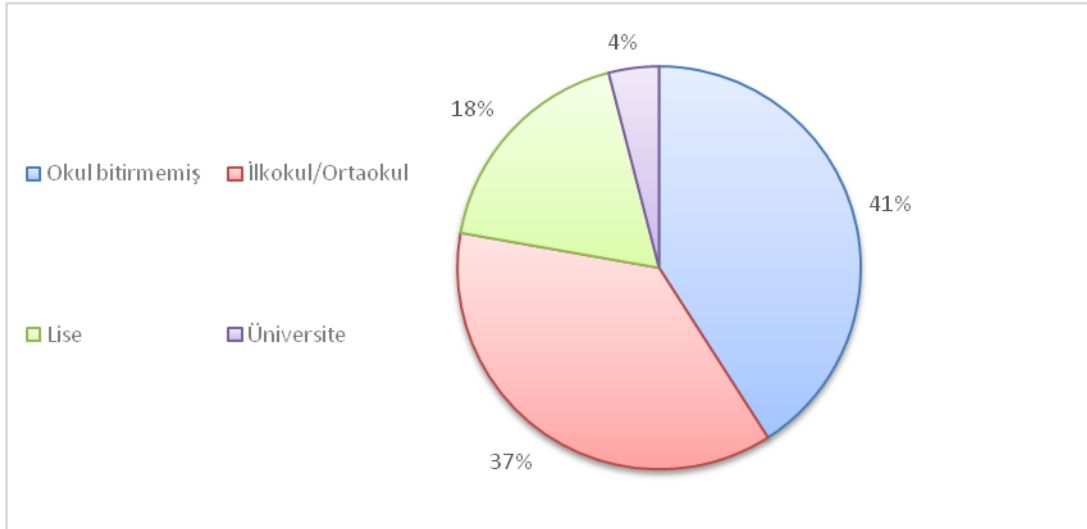

Şekil 2: Yaş Durumu

Tablo 3: Eğitim Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Okul Bitirmemiş	81	40,9	40,9	40,9
	İlkokul/Ortaokul	73	36,9	36,9	77,8
	Lise	36	18,2	18,2	96,0
	Üniversite	8	4,0	4,0	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %40,9'u (81 Kişi) "Okul Bitmemiş", %36,9'u (73 Kişi) "İlkokul/Ortaokul" %18,2'si (36 Kişi) "Lise" %4'ü (8 Kişi) "Üniversite" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre dağıtıldığında %40,9'u "Okul Bitmemiş", %36,9'u "İlkokul/Ortaokul" %18,2'si "Lise" %4'ü "Üniversite" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, engellilerin eğitim seviyelerinin çok düşük olduğu bu nedenle de ihtiyaçlarını karşılama ve haklarında verilen karar konusundaki bilgilere ulaşmada başkalarına bağımlı olarak yaşadıkları görülmektedir.

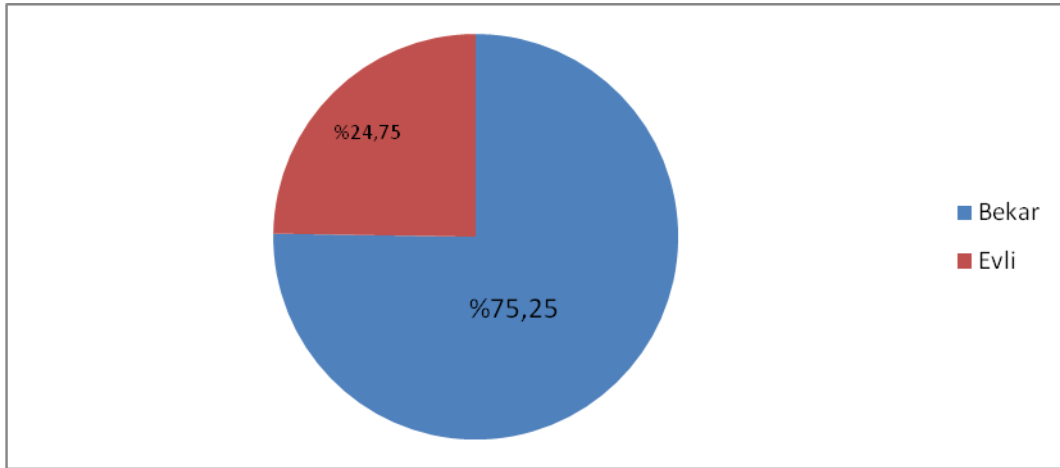
Şekil 3: Eğitim Durumu

Tablo 4: Medeni Hal Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Bekar	149	75,25	75,25	75,25
	Evli	49	24,75	24,75	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %75,25'ü (149 Kişi) ‘‘Bekar’’, %24,75'i (49 Kişi) ‘‘Evli’’ cevabını vermiştir. Araştırmaya göre, engellilerin aile oluşturma konusunda büyük kaygıları vardır. Büyük bir çoğunluğu, çalışmadığından ailesine daha fazla külfet olmamak için evlenmemeyi tercih etmiştir. Çalışamayıp kendilerine bakamayan engelliler ekonomik durumlarından dolayı kendisinin ailesine yük olduğunu düşünmektedir.

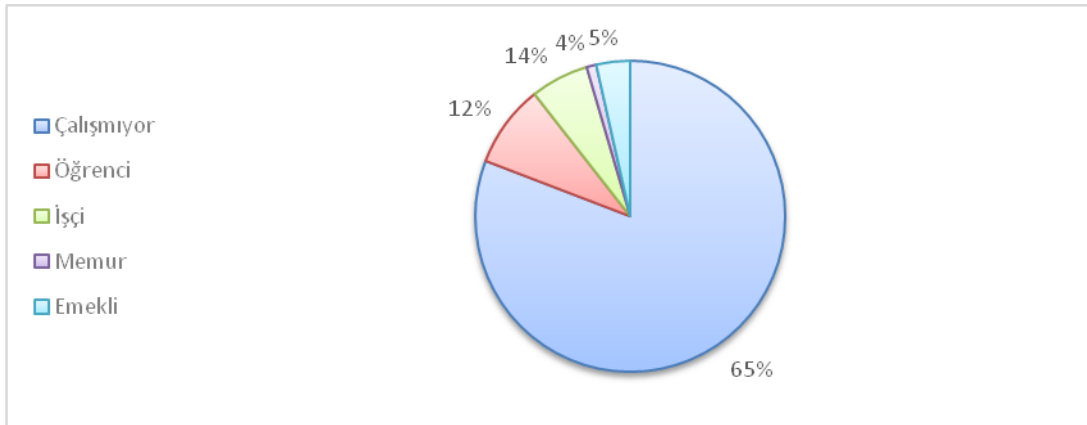

Şekil 4: Medeni Hal Durumu

Tablo 5: İstihdam Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çalışmıyor	132	65	65	65
	Öğrenci	23	12	12	77
	İşçi	27	14	14	91
	Memur	7	4	4	95
	Emekli	9	5	5	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

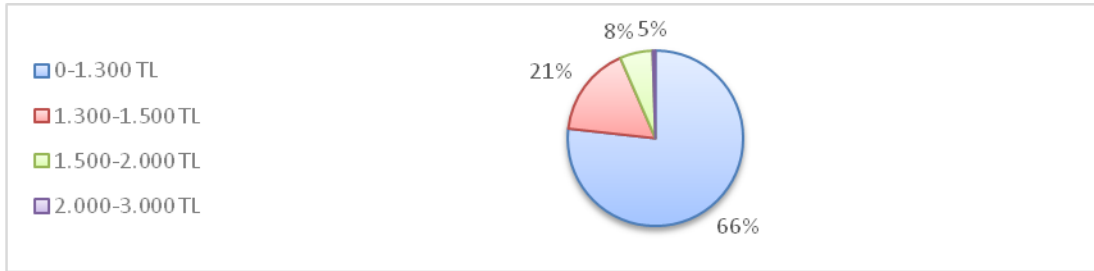
Cevap verenlerden %65'i (132 Kişi) "Çalışmıyor", %12' si (23Kişi) "Öğrenci" % 14' ü (27 Kişi) "İşçi" %4'ü (7 Kişi) "Memur" %5'i (9Kişi) "Emekli" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre %65'i "Çalışmıyor", %12'si "Öğrenci" %14'ü "İşçi" %4'ü "Memur" % 5'i "Emekli" olarak görülmektedir. Anket sonucuna göre, araştırmaya katılan engellilerin çoğunun vasıfsız personel olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmaya katılan engellilerin meslek durumu ve düşük eğitim seviyesi ile açıklanabilir. Buna göre, araştırmaya katılan engellilerin ekonomik ve kurumsal olarak zayıf kaldığı söylenebilir.

Şekil 5: İstihdam Durumu

Tablo 6: Aylık Ortalama Gelir Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-1.300 TL	132	66	66	66
1.300-1.500 TL	42	21	21	87
1.500-2.000 TL	15	8	8	95
2.000-3.000 TL	9	5	5	100,0
Toplam	198	100,0	100,0	

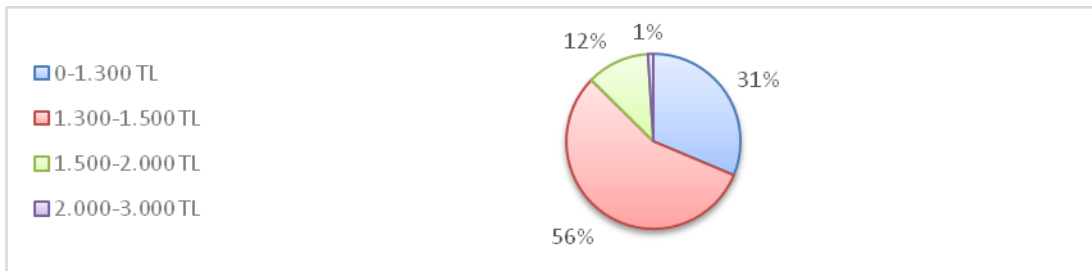
Şekil 6: Aylık Ortalama Gelir Durumu

Cevap verenlerden %66'sı (132 Kişi) "0 - 1.300TL", %21'i (42 Kişi) "1.300 - 1.500TL" %8'i (15 Kişi) "1.500 - 2.000TL" %5'i (9 Kişi) "2.000 - 3.000TL" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre %66'sı "0 - 1.300TL", % 21'i "1.300 - 1.500TL" %8'i "1.500 - 2.000TL" %5'i "2.000 - 3.000TL" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, engellilerin çoğu engel durumlarından dolayı istihdam edilememektedirler. İlçede engellilere uygun istihdam alanlarının bulunmaması dolayısıyla ailelerinin ekonomilerine de katkıda bulunamamaktadırlar. Oysaki çalışma yaşamı gelir sağlamanın yanı sıra, bireyin kendine güvenini, saygı duygusunu geliştirmekte olup, sosyal ve psikolojik olarak kimlik kazanarak, topluma bağlılığını güçlendirmektedir. Bu şekilde tüketici konumdan çıkıp üretici konumda kendilerini kanıtlama şansı yaratabilirler.

Tablo 7: Ailenin Toplam Ortalama Gelir Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-1.300 TL	62	31,3	31,3	31,3
1.300-1.500 TL	111	56,1	56,1	87,4
1.500-2.000 TL	23	11,6	11,6	99,0
2.000-3.000 TL	2	1,0	1,0	100,0
Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %31,3'ü (62 Kişi) "0 - 1.300TL", %56,1'i (111 Kişi) "1.300 - 1.500TL" %11,6'sı (23 Kişi) "1.500 - 2.000TL" %1'i (2 Kişi) "2.000 - 3.000TL" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %31,3'ü "0 - 1.300TL", %56,1'i "1.300 - 1.500TL" %11,6'sı "1.500 - 2.000TL" %1'i "2.000 - 3.000TL" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, aileler engelli bireyle ilgilendikleri için engellilerin birçoğu ailesinin geçimini engelli aylığı ile sağlamaktadır. Engelli aylığı almayan engellilerin bir kısmı ailesinin geliri yüksek olduğundan, bir bölümü engellilik derecesinin düşük olmasından ve az da olsa bir oran bu aylıktan bilgisi olmadığından dolayı engelli aylığı alamamaktadır.

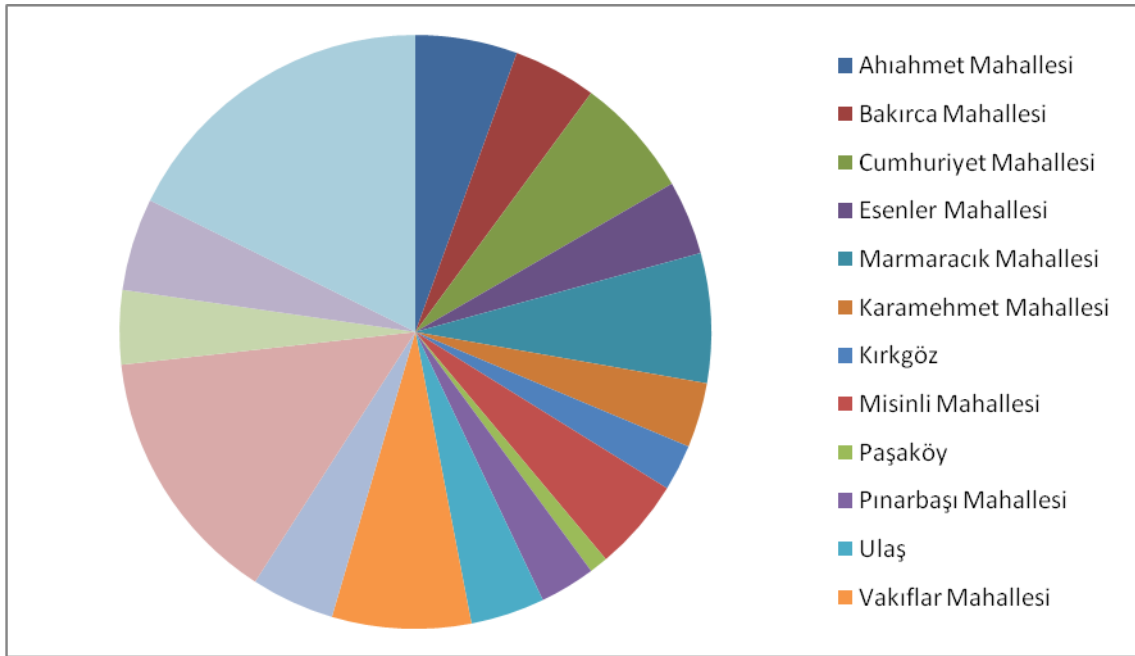
Şekil 7: Ailenin Toplam Ortalama Gelir Durumu

Tablo 8: Yaşanılan İlçe/Mahalle

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değer	Ahıahmet Mahallesi	11	5,56%	5,56%	5,56%
	Bakırca Mahallesi	9	4,55%	4,55%	10,10%
	Cumhuriyet Mahallesi	13	6,57%	6,57%	16,67%
	Esenler Mahallesi	8	4,04%	4,04%	20,71%
	Marmaracık Mahallesi	14	7,07%	7,07%	27,78%
	Karamehmet Mahallesi	7	3,54%	3,54%	31,31%
	Kırkgöz Mahallesi	5	2,53%	2,53%	33,84%
	Misinli Mahallesi	10	5,05%	5,05%	38,89%
	Paşaköy Mahallesi	2	1,01%	1,01%	39,90%
	Pınarbaşı Mahallesi	6	3,03%	3,03%	42,93%
	Ulaş Mahallesi	8	4,04%	4,04%	46,97%
	Vakıflar Mahallesi	15	7,58%	7,58%	54,55%
	Velimeşe Mahallesi	9	4,55%	4,55%	59,09%
	Yeşiltepe Mahallesi	28	14,14%	14,14%	73,23%
	Yulafli Mahallesi	8	4,04%	4,04%	77,27%
	İğneler Mahallesi	10	5,05%	5,05%	82,32%
	Sağlık Mahallesi	35	17,68%	17,68%	100,00%
Total	198	100,00%	100,0		

Cevap verenlerden %5,56'sı (11 kişi) "Ahimehmet Mahallesi", %4,55'i (9 kişi) "Bakırca Mahallesi", %6,57'si (13 kişi) "Cumhuriyet Mahallesi", %4,04'ü (8 kişi) "Esenler Mahallesi", % 7,07'i (14 kişi) "Marmaracık Mahallesi", % 3,54'ü (7 kişi) "Karamehmet Mahallesi", %2,53'ü (5 kişi) "Kırkgöz Mahallesi", %5,5'i (10 kişi) "MisinliMahallesi", %1,01'i (2 kişi) "Paşaköy Mahallesi," %3,03'ü (6 kişi) "Pınarbaşı Mahallesi", %4,04'ü (8 kişi) "Ulaş Mahallesi", %7,58'i (15 kişi) "Vakıflar Mahallesi", %4,55 'i (9 kişi) " Velimeşe Mahallesi", %14,14'ü (28 kişi) "Yeşiltepe Mahallesi", %4,04'ü (8 kişi) "Yulafli Mahallesi," %5,05'i (10 kişi) "İğneler Mahallesi", %17,68'i (35 kişi) "Sağlık Mahallesi" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden cevap verenlerden %5,56'sı "Ahimehmet Mahallesi", %4,55'i "Bakırca Mahallesi", %6,57'si "cumhuriyet Mahallesi", %4,04'ü

‘‘Esenler Mahallesi’’, % 7,07’si ‘‘Marmaracık Mahallesi’’, % 3,54’ü ‘‘Karamahmet Mahallesi’’, %2,53’ü ‘‘Kırgöz Mahallesi’’, %5,05’i ‘‘Misinli Mahallesi’’, %1,01’i ‘‘Paşaköy Mahallesi’’, %3,03’ü ‘‘Pınarbaşı Mahallesi’’, %4,04’ü ‘‘Ulaş Mahallesi’’, %7,58’i ‘‘vakıflar Mahallesi’’, %4,55 ‘i ‘‘Velimeşe Mahallesi’’, %14,14 ‘‘Yeşiltepe Mahallesi’’, %4,04’ü ‘‘yulafli Mahallesi’’ , % 5,05’i ‘‘iğneler Mahallesi’’, %17,68’i ‘‘sağlık Mahallesi’’ olarak görülmektedir. araştırmaya göre ilçenin tüm mahallelerinde engelli yaşamaktadır. Yeşiltepe Mahallesi ve sağlık Mahallesiindeki nüfus yoğunluğu engellilik oranında da yoğunluğu bu iki mahallede göstermektedir.

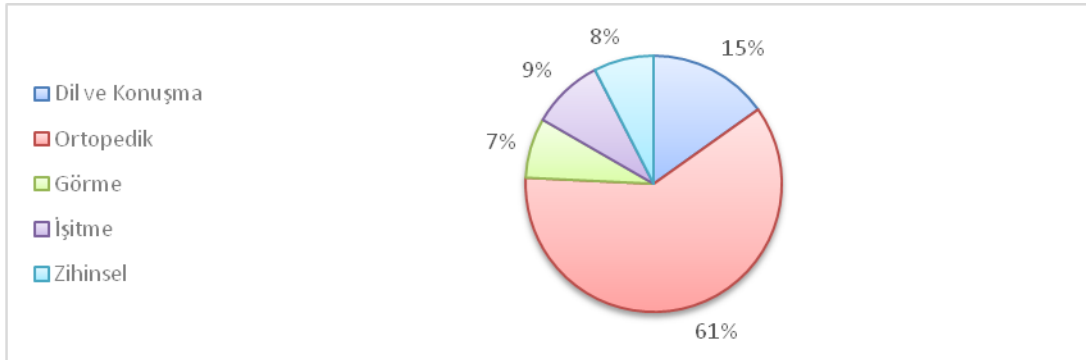

Şekil 8: Yaşanılan İlçe/Mahalle

Tablo 9: Engelli Türü

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Dil ve Konuşma	30	15,2	15,2	15,2
	Ortopedik	120	60,6	60,6	75,8
	Görme	15	7,6	7,6	83,3
	İşitme	18	9,1	9,1	92,4
	Zihinsel	15	7,6	7,6	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %15,2'si (30 Kişi) "Dil ve Konuşma", %60,6'sı (120 Kişi) "Ortopedik" %7,6'sı (15 Kişi) "Görme" %9,1'i (18 Kişi) "İşitme" %7,6'sı (15 Kişi) "Zihinsel" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verilenlerden %15,2'si "Dil ve Konuşma", %60,6'sı "Ortopedik" %7,6'sı "Görme" %9,1'i "İşitme" %7,6'sı "Zihinsel" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, ilçedeki engelli bireylerin çoğunluğu Ortopetik engelli sınıfındadır. Bu engel sınıfındaki bireylerin doğuştan yada sonrasında yaralanma, kaza gibi etkenlerle engelli oldukları tespit edilmiştir.

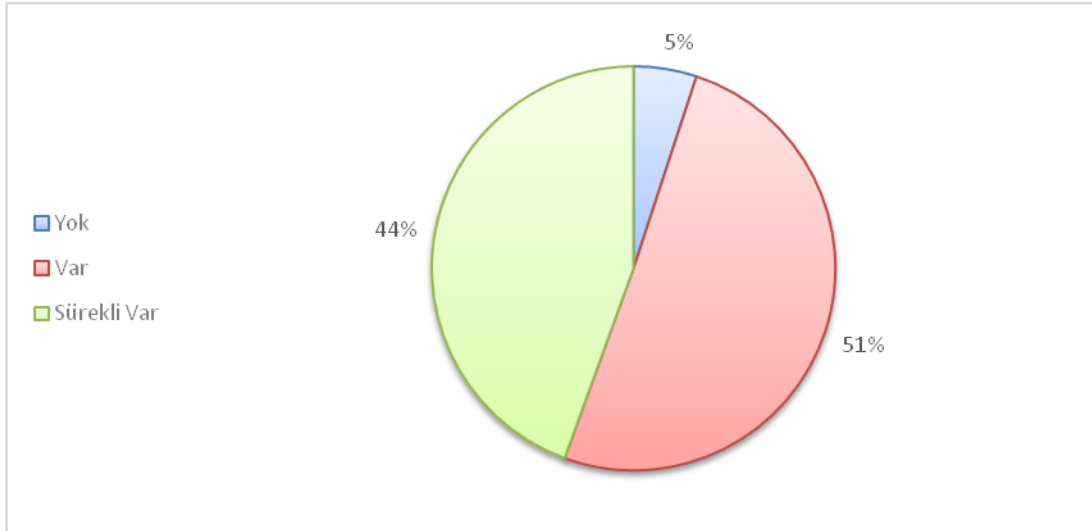

Şekil 9: Engelli Türü

Tablo 10: Sağlık Raporu Varlığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	10	5,1	5,1	5,1
Yok	100	50,5	50,5	55,6
Var	88	44,4	44,4	100,0
Sürekli Var	198	100,0	100,0	
Toplam				

Cevap verenlerden %5,1'si (10 Kişi) "Yok", %50,5'i (100 Kişi) "Var" %44,4'ü (88 Kişi) "Sürekli Var" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %5,1'si "YOK", %50,5'i "Var" %44,4'ü "Sürekli Var" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, sağlıkla ilgili haklarından yararlanmak için ilçedeki engellilerin büyük bir çoğunluğunun sağlık raporu çıkardığını görmekteyiz.

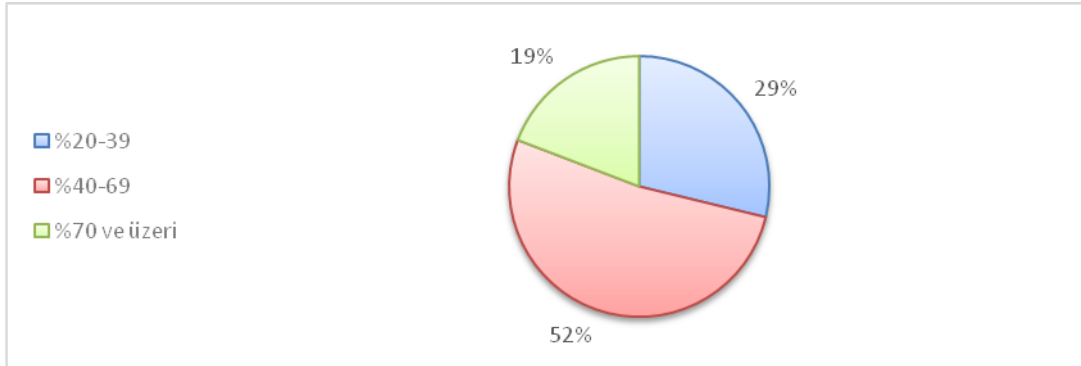
Şekil 10: Sağlık Raporu Varlığı

Tablo 11: Engel Oranı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	%20-39	57	28,8	28,8
	%40-69	103	52,0	80,8
	%70 ve Üzeri	38	19,2	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0

Cevap verenlerden %28,8'i (57 Kişi) “%20-39”,%52’si (103 Kişi) “%40-69” %19,2’si (38 Kişi) “%70 ve Üzeri” cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %28,8’i “%20-39”,%52’si “%40-69” %19,2’si “%70 ve Üzeri” olarak görülmektedir. Araştırmada engellilik durumu cevap vermelerine uygun olmayan engellilerin, sağlıklı cevap veremeyecekleri düşüncesiyle hareket ederek ailesinden ve yakınlarından bilgi desteği alınmıştır. Engelliler çoğu konuda olduğu gibi kendileri hakkında bilgi verirken de ailelerine ve yakınlarına bağımlı olarak yaşadıkları görülmektedir.

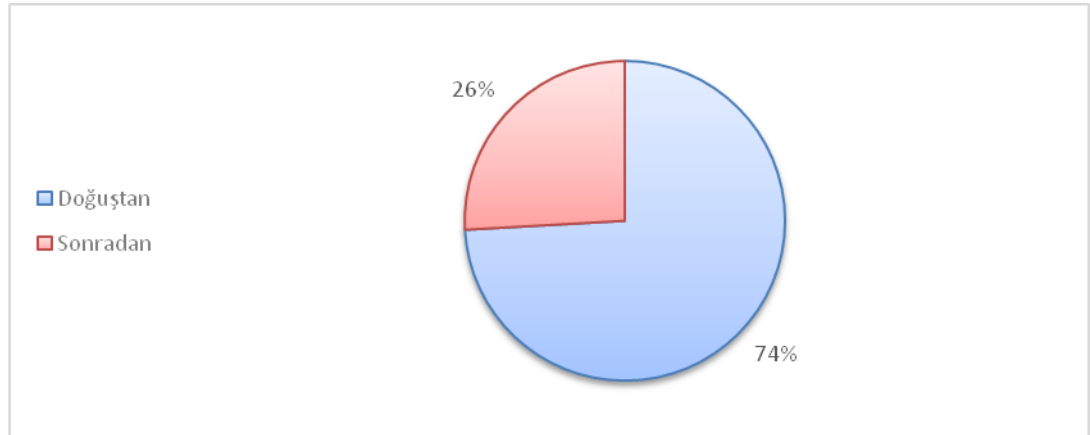

Şekil 11: Engel Oranı

Tablo 12: Engel Nedeni

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Doğuştan	146	73,7	74,1	74,1
Sonradan	51	25,8	25,9	100,0
Toplam	197	99,5	100,0	
Boş Bırakılan	1	,5		
Toplam	198	100,0		

Cevap verenlerden %73,7'si (146 Kişi) "Doğuştan", %25,8'i (51 Kişi) "Sonradan" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verilenlerden %73,7'si "Doğuştan", %25,8'i "Sonradan" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, doğuştan engellilerin sayısı çoğunluktadır. Genetik sebeplerin engel oranını artırmasının yanında evlilik ve hamilelik dönemlerindeki bilinçsiz davranışlarında önemli bir etken olduğu görülmektedir.

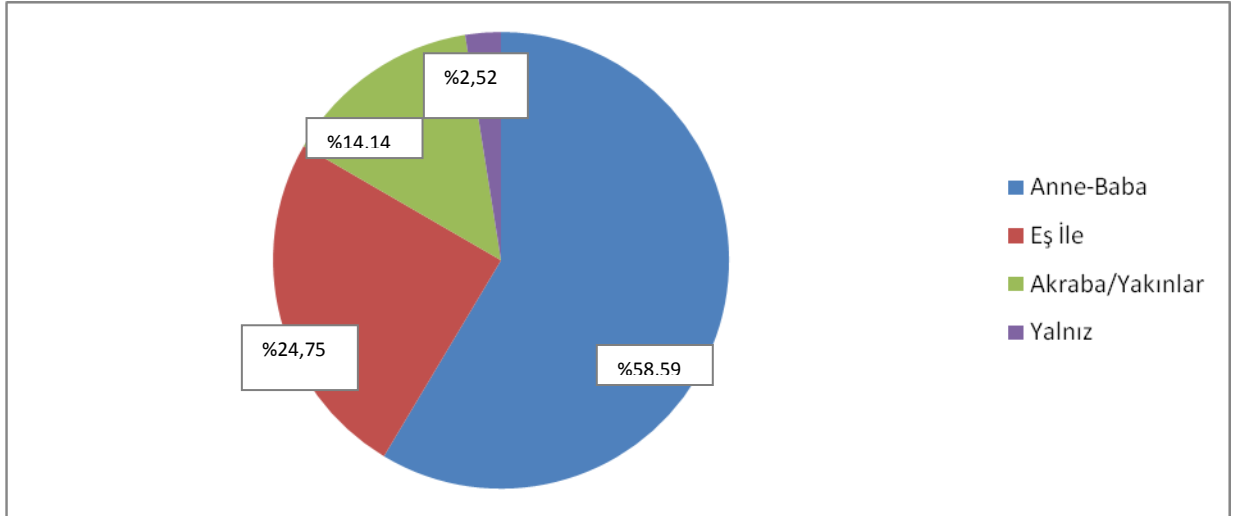

Şekil 12: Engel Nedeni

Tablo 13: Beraber Yaşanılan Kişi

		Sıklık	Yüzde	Toplam Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değer	Anne-Baba	116	58,59%	58,59%	58,59%
	Eş İle	49	24,75%	24,75%	83,34%
	Akraba/Yakınlar	28	14,14%	14,14%	97,48%
	Yalnız	5	2,52%	2,52%	100,00%
	Total	198	100,0	100,0	

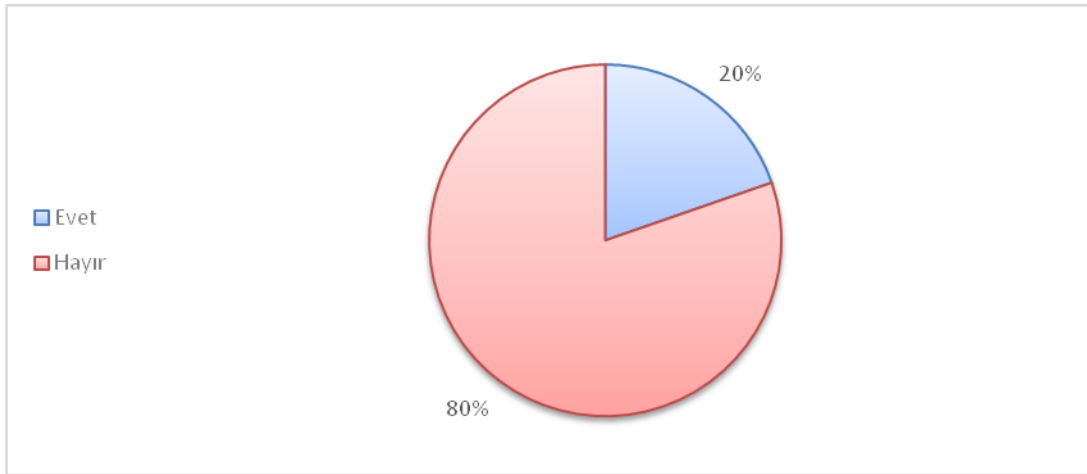
Cevap verenlerden %58,59'u (116 Kişi) "Anne-Baba", %24,75'i (49 Kişi) "Eş İle", %14,14'ü (28 Kişi) "Akraba/Yakınlar", %2,52'si (5 Kişi) "Yalnız" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %58,59'u "Anne-Baba", %24,75'i "Eş İle" %14,14'ü "Akraba/Yakınlar" %2,52'si "Yalnız" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, engelliler toplum içinde karşılaştıkları zorluklar nedeniyle toplumdan kendilerini soyutlayarak, anne ve babaya bağımlı halde yaşadıklarını gösteriyor.

Şekil 13: Beraber Yaşanılan Kişi

Tablo 14: Daha Önce İş Deneyiminiz Oldu Mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	39	19,7	19,7	19,7
	Hayır	159	80,3	80,3	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

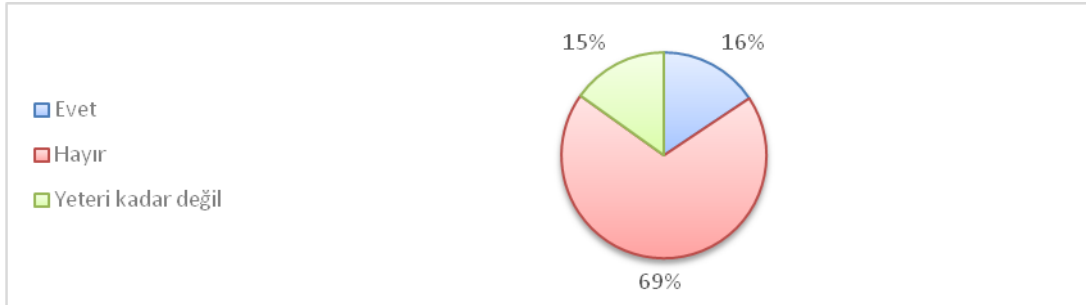
Şekil 14: Daha Önce İş Deneyiminiz Oldu Mu?

Cevap verenlerden %19,7'si (39 Kişi) 'Evet', %80,3'ü (159 Kişi) 'Hayır' cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %19,7'si 'Evet', %80,3'ü 'Hayır' olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, engelliler içinde çalışabilecek nitelikte olup, çalışmaya ihtiyacı olan kişiler engel durumuna göre iş imkanı bulamadıkları için iş hayatıyla tanışmamaktadırlar. İlçede engellilere yönelik istihdam olanaklarının oluşturulması kendilerine ve ailelerine ekonomik katkı sağlayıp başkalarına olan bağımlılıklarını engelleyecektir.

Tablo 15: Çalışma Ortamları İhtiyaçlarınıza Uygun Mu?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli				
Evet	31	15,7	15,7	15,7
Hayır	137	69,2	69,2	84,8
Yeteri Kadar Değil	30	15,2	15,2	100,0
Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %15,7'si (31 Kişi) "Evet", %69,2'si (137 Kişi) "Hayır" %15,2'si (30 Kişi) "Yeteri Kadar Değil" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verilenlerden %15,7'si "Evet", %69,2'si "Hayır" %15,2'si "Yeteri Kadar Değil" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, engellilerin iş yaşantılarında engellerinin engel teşkil etmesi, fiziksel çevreden rahatsız olmalarına neden olmaktadır. Çevreye ilişkin olarak var olan fiziksel tasarımın, engellerine uygun olmadığı bu da bir göstergesidir. Elde edilen bulgular, engelli bireylerin öncelikle engelinden dolayı sonrasında da fiziksel çevre koşullarından dolayı dışlanmakta olduklarını göstermektedir.

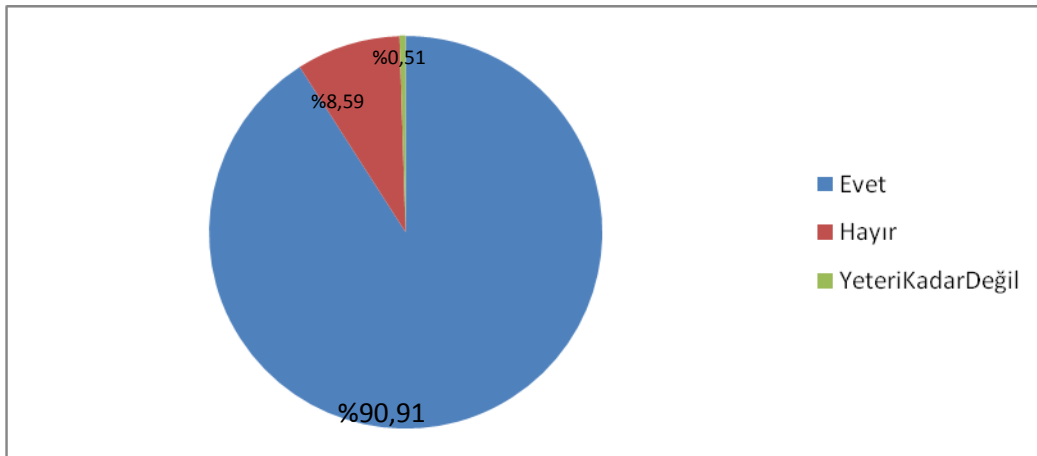

Şekil 15: Çalışma Ortamları İhtiyaçlarınıza Uygun Mu?

Tablo 16: Kaymakamlıktan Yardım Alıyor Musunuz

		Sıklık	Yüzde	Toplam Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değer	Evet	180	90,91%	90,91%	90,91%
	Hayır	17	8,59%	8,59%	99,49%
	YeteriKadarDeğil	1	0,51%	0,51%	100,00%
	Toplam	198	100,00%	100,0	

Cevap verenlerden %90.91'i (180 Kişi) "Evet", %8,59'u (17 Kişi) "Hayır" %0,51'i (1 Kişi) "Yeteri Kadar Değil" cevabını vermiştir. Araştırmaya göre Kaymakamlık sürdürdükleri çalışmalarla, ilçede bulunan engellilere ulaşabilmekte ve çoğu engelli vatandaş ve ailesi Kaymakamlıktan ihtiyaçlarını giderebilecek yardımlar almaktadır. Elde edilen bulgular Ergene Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma Vakfının, ihtiyaç sahibi engellilere ulaşip, sorunlarını çözme noktasındaki yardım çalışmalarının, verimli sürdürdüğünü göstermektedir.

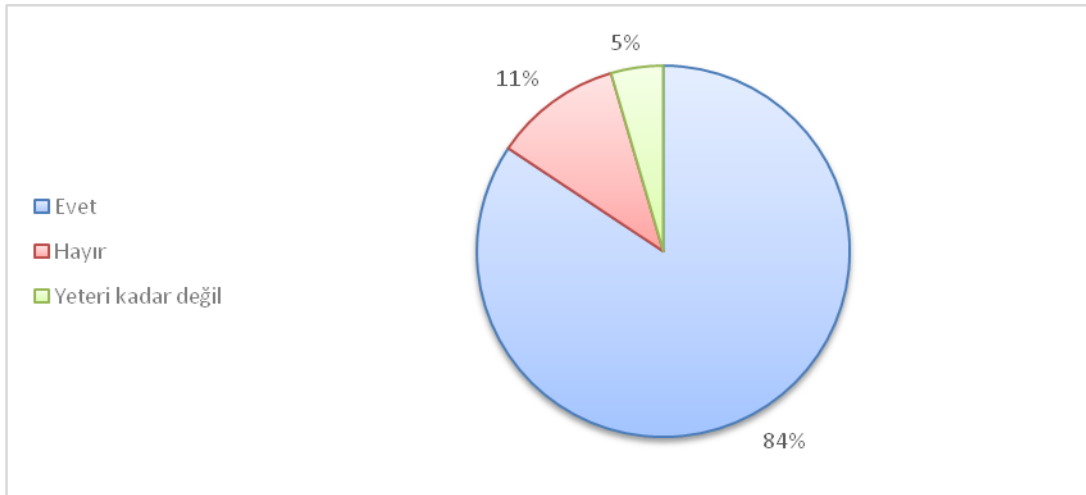

Şekil 16: Kaymakamlıktan Yardım Alıyor Musunuz?

Tablo 17: Engelli Haklarını Biliyor Musunuz?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli				
Evet	167	84,3	84,3	84,3
Hayır	22	11,1	11,1	95,5
Yeteri kadar değil	9	4,5	4,5	100,0
Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %84,3'ü (167 Kişi) "Evet",%11,1'i (22 Kişi) "Hayır" %4,5'i (9 Kişi) "Yeteri Kadar Değil" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %84,3'ü "Evet",%11,1'i "Hayır" %4,5'i "Yeteri Kadar Değil" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, engelli haklarını ilçede bulunan Ergene Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Ergene Engelliler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından kendilerini bilgilendirildiği görülmektedir.

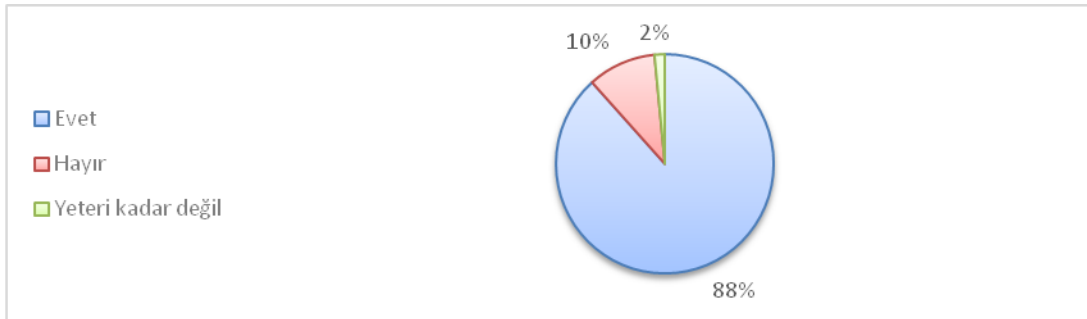

Şekil 17: Engelli Haklarını Biliyor Musunuz?

Tablo 18: Yapılan Etkinliklerden Haberdar Oluyor Musunuz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	175	88,4	88,4	88,4
	Hayır	20	10,1	10,1	98,5
	Yeteri kadar değil	3	1,5	1,5	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %88,4'ü (175 Kişi) "Evet", %10,1'i (20 Kişi) "Hayır" %1,5'i (3 Kişi) "Yeteri Kadar Değil" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %88,4'ü "Evet", %10,1'i "Hayır" %1,5'i "Yeteri Kadar Değil" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre İlçede bulunan Ergene Engelliler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından yapılan etkinliklerden haberdar olup, çoğunlukla katılım sağlamaktadırlar.

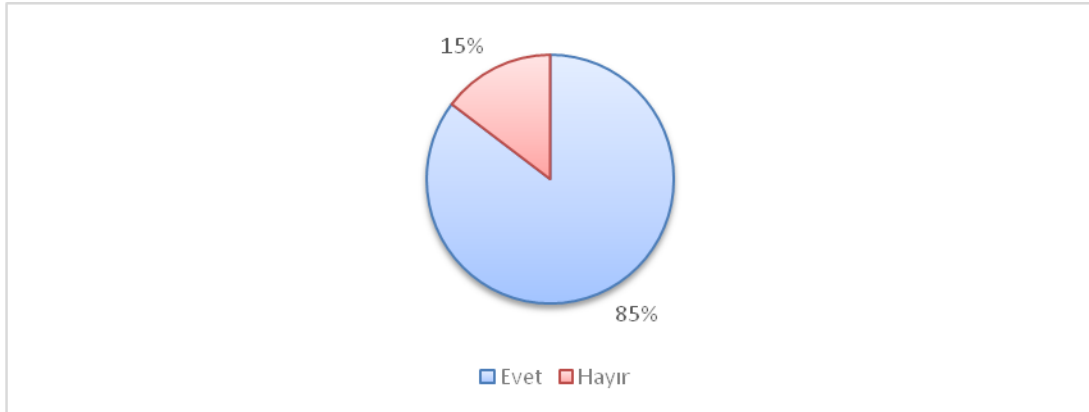
Şekil 18: Yapılan Etkinliklerden Haberdar Oluyor Musunuz?

Tablo 19: Engelli Derneklerinden Herhangi Birine Üyeliğiniz Bulunuyor mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	169	85,4	85,4	85,4
	Hayır	29	14,6	14,6	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %85,4'ü (169 Kişi) ‘‘Evet’’,%14,6’sı (29 Kişi) ‘‘Hayır’’ cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %85,4’ü ‘‘Evet’’,%14,6’sı olarak görülmektedir.

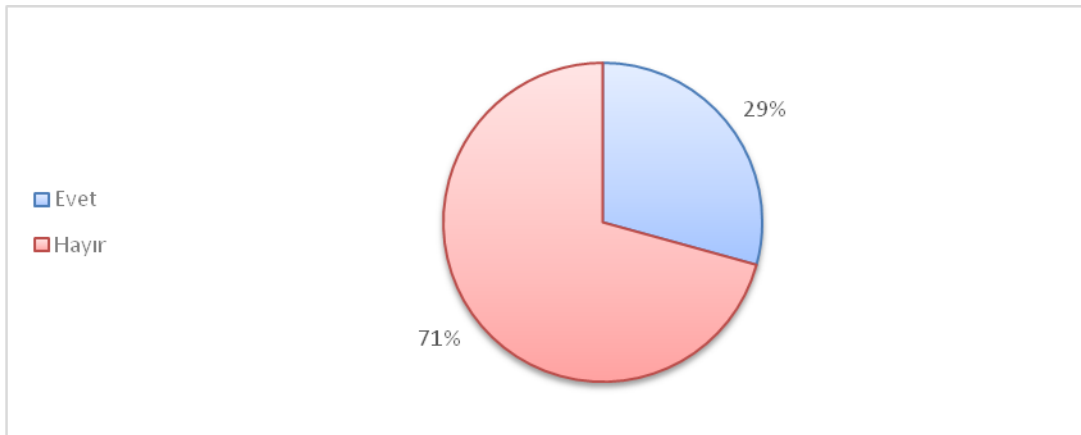

Şekil 19: Engelli Derneklerinden Herhangi Birine Üyeliğiniz Bulunuyor mu?

Tablo 20: Ailenizde Başka Engelli Var mı?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	58	29,3	29,3	29,3
	Hayır	140	70,7	70,7	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %29,3'ü (58 Kişi) "Evet", %70,7'si (140 Kişi) "Hayır" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %29,3'ü "Evet", %70,7'si "Hayır" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, ailede başka engelli olması düşünmemiz gereken bir faktördür. İncelendiğinde çoğunlukla genetik sebepler engelli sayısını artırmaktadır. Bununla birlikte ailede birden fazla engelli olması büyük bir yükü beraberinde getirmektedir.

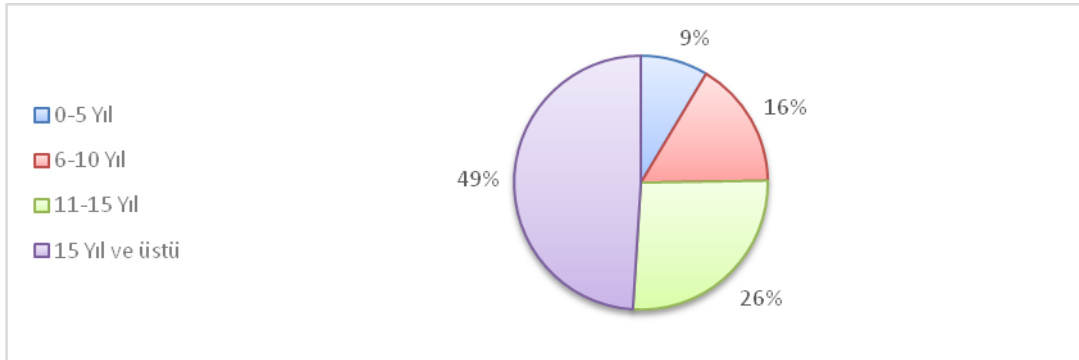

Şekil 20: Ailenizde Başka Engelli Var Mı?

Tablo 21: Kaç Yıldır Ergene/Çorlu da Yaşıyorsunuz?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-5 Yıl	17	8,6	8,6	8,6
6-10 Yıl	32	16,2	16,2	24,7
11-15 Yıl	52	26,3	26,3	51,0
15 Yıl ve Üstü	97	49,0	49,0	100,0
Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %8,6'sı (17 Kişi) "0-5 Yıl", %16,2'si (32 Kişi) "6-10 Yıl" %26,3'ü (52 Kişi) "11-15 Yıl" %49'u (97 Kişi) "15 Yıl ve Üstü" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %8,6'sı "0-5 Yıl", %16,2'si "6-10 Yıl" %26,3'ü "11-15 Yıl" %49'u "15 Yıl ve Üstü" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre engelliler ve aileleri buldukları, alıştıkları bölgede uzun yıllar yaşamlarını sürdürmeyi tercih etmektedir.

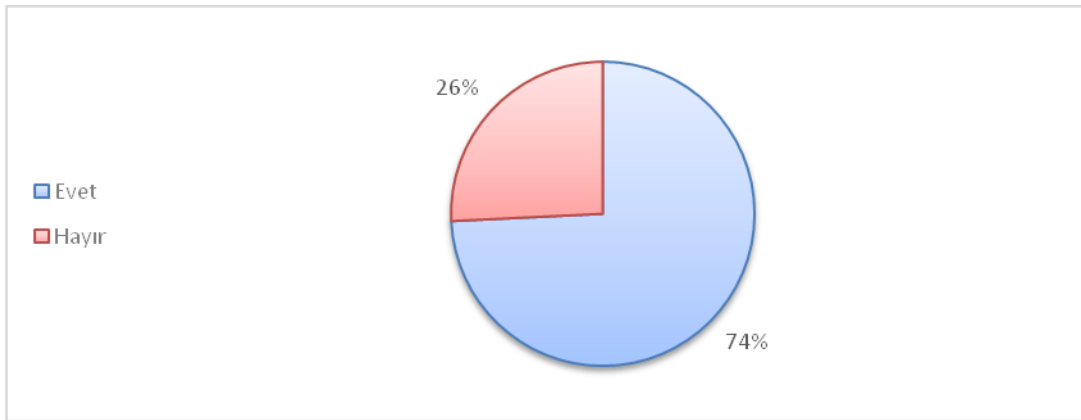

Şekil 21: Kaç Yıldır Ergene/Çorlu da Yaşıyorsunuz?

Tablo 22: Bağımsız Hareket Etmek İçin Yardıma İhtiyacınız Var Mı?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	147	74,2	74,2	74,2
	Hayır	51	25,8	25,8	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %74,2'si (147 Kişi) "Evet",%25,8'i (51 Kişi) "Hayır" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %74,2'si "Evet",%25,8'i "Hayır" olarak görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, engellilerin çoğunun bir yere gideceği zaman ekstra zamanlama ve planlama yapması gerekliliği anlaşılmaktadır. Bu da olumsuz çevre koşullarının ve destek ihtiyacının göstergesi olarak sayılabilir.

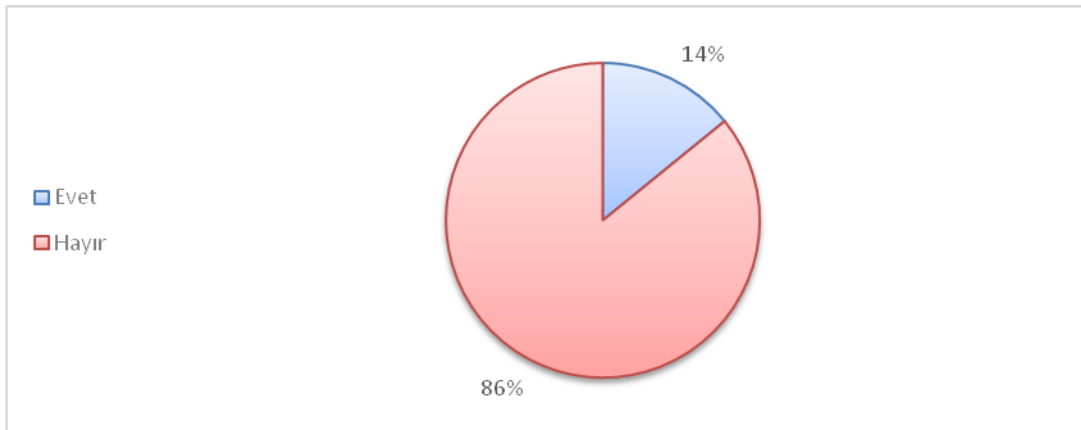

Şekil 22: Bağımsız Hareket Etmek İçin Yardıma İhtiyacınız Var Mı?

Tablo 23: Bilgisayar Kullanıyor Musunuz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	28	14,1	14,1	14,1
	Hayır	170	85,9	85,9	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %14,1'i (28 Kişi) "Evet", %85,9'u (170 Kişi) "Hayır" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verilenlerden %14,1'i "Evet", %85,9'u "Hayır" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, ilçede bulunan engellilerin okuma-yazma oranının ve eğitim seviyesinin düşük olması onları bilgi teknolojilerinden yararlanma konusunda uzaklaştırmıştır.

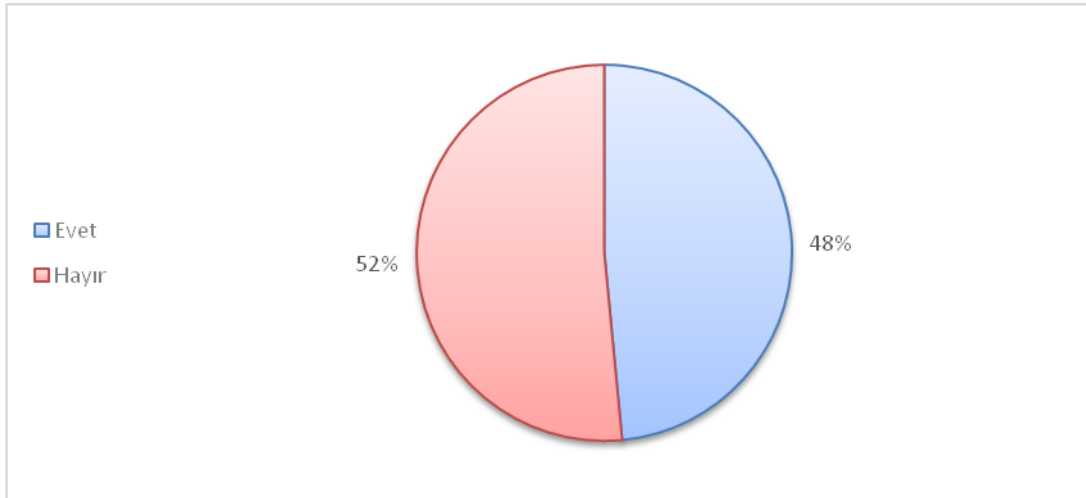

Şekil 23: Bilgisayar Kullanıyor Musunuz?

Tablo 24: Ev Ve Cep Telefonu Kullanıyor Musunuz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	96	48,5	48,5	48,5
	Hayır	102	51,5	51,5	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %48,5'i (96 Kişi) "Evet",%51,5'i (102 Kişi) "Hayır" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %48,5'i "Evet",%51,5'i "Hayır" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre engelliler aileleriyle iletişim kurup kendilerini güvende hissetmeleri için telefon kullanmayı tercih etmektedirler.

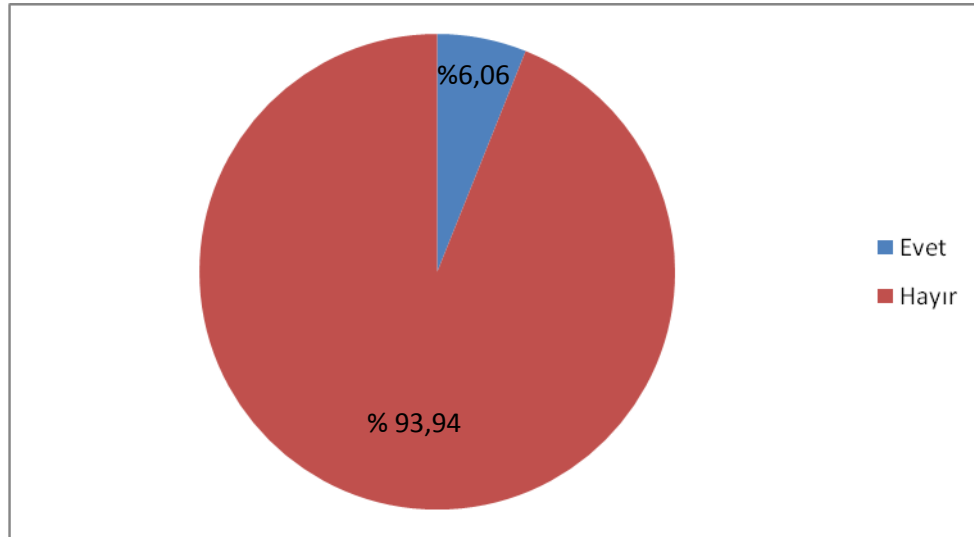

Şekil 24: Ev Ve Cep Telefonu Kullanıyor Musunuz?

Tablo 25: Belediyeden Yardım Alıyor Musunuz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	12	6,06	6,06	6,06
	Hayır	186	93,94	93,94	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %6,06 sı (12Kişi) ‘‘Evet’’,%93,94 ü (186 Kişi) ‘‘Hayır’’ cevabını vermiştir. Araştırmaya göre, ilçedeki belediyenin engellilerle ilgili çalışmaları yetersiz olup, engelli vatandaşlara ve ailelerine ihtiyaçları konusunda yardımcı olamadıkları görülmektedir.

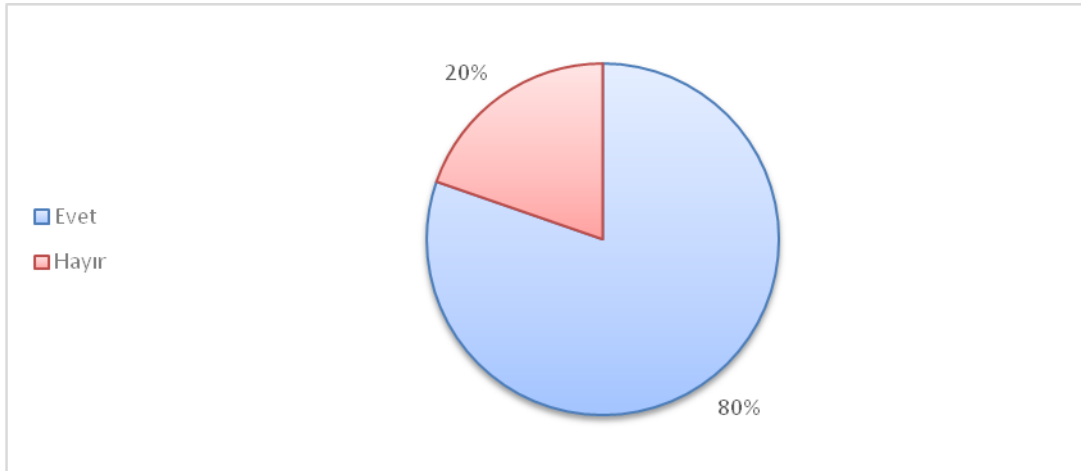
Şekil 25: Belediyeden Yardım Alıyor Musunuz?

Tablo 26: Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmet Almak İster Misiniz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	159	80,3	80,3	80,3
	Hayır	39	19,7	19,7	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %80,3'ü (159 Kişi) "Evet", %19,7'si (39 Kişi) "Hayır" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verilenlerden %80,3'ü "Evet", %19,7'si "Hayır" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, engelliler ve aileleri bilinçlenme konusunda istekli oldukları görülmektedir.

Şekil 26: Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmet Almak İster Misiniz?

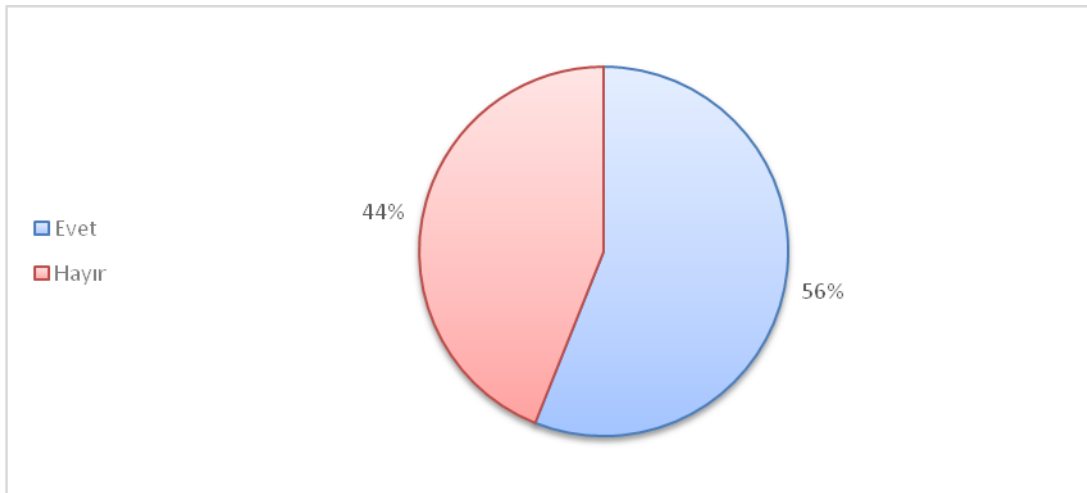

Tablo 27: Toplu Taşıma Araçlarını Kullanıyor Musunuz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	111	56,1	56,1	56,1
	Hayır	87	43,9	43,9	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %56,1'i (111 Kişi) "Evet", %43,9'u (87 Kişi) "Hayır" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verilenlerden %56,1'i "Evet", %43,9'u "Hayır" olarak görülmektedir.

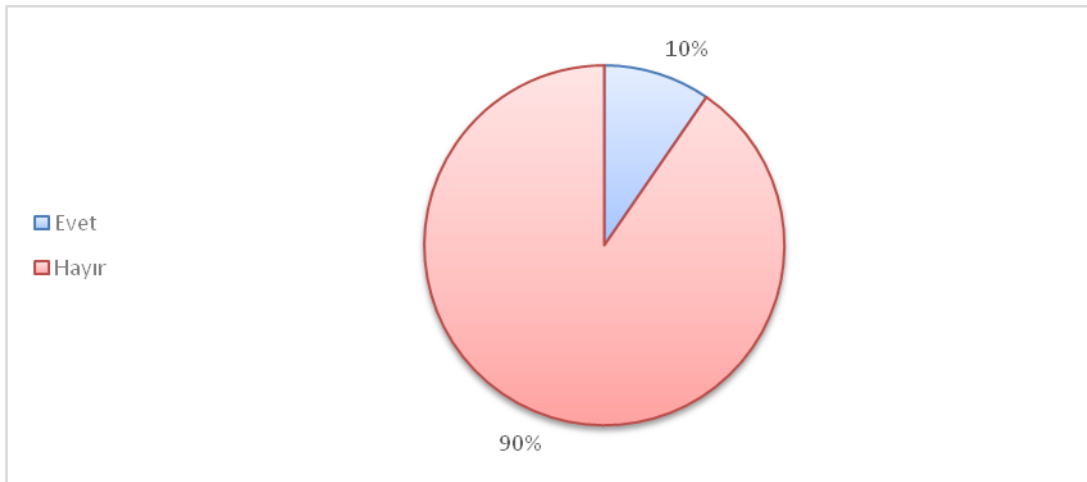

Şekil 27: Toplu Taşıma Araçlarını Kullanıyor Musunuz

Tablo 28: Evinizde/Apartmanınızda Rampa Var Mı?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli Evet	19	9,6	9,6	9,6
Hayır	179	90,4	90,4	100,0
Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %9,6'sı (19 Kişi) 'Evet', %90,4'ü (179 Kişi) "Hayır" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verilenlerden %9,6'sı 'Evet', %90,4'ü 'Hayır' olarak görülmektedir. Araştırmaya göre ilçede bulunan, yolların, mimari yapının ve binaların engellilerin yaşam standartlarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak yapılmadığı görülmüştür. Buda engellilerin hayatlarını daha zorlu kılmakta ve kendilerini başkalarına bağımlı yapmaktadır.

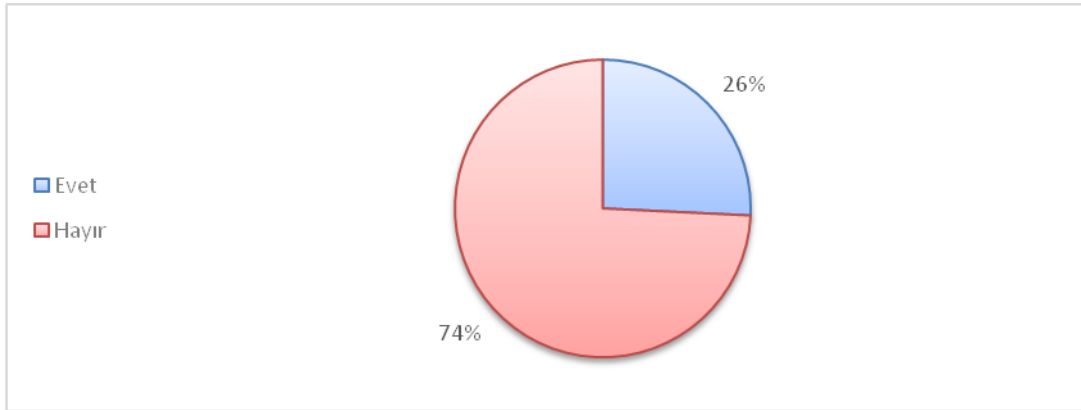

Şekil 28: Evinizde/Apartmanınızda Rampa Var Mı?

Tablo 29: Evinizde/Apartmanınızda Asansör Var Mı, İhtiyacınıza Uygun Mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	51	25,8	25,8	25,8
	Hayır	147	74,2	74,2	100,0
	Toplam	198	100,0	100,0	

Cevap verenlerden %25,8'i (51 Kişi) "Evet",%74,2'si (147 Kişi) "Hayır" cevabını vermiştir. Soruyu cevapsız bırakanlar cevap dağılımına göre verenlerden %25,8'i "Evet",%74,2'si "Hayır" olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, ilçenin içerisindeki binaların çoğunda asansör bulunmamaktadır. Bina yapımlarında engelli vatandaşların ihtiyaçları düşünülmeden, binaların yapıldığı görülmektedir.

Şekil 29: Evinizde/Apartmanınızda Asansör Var Mı, İhtiyacınıza Uygun Mu?

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TEKİRDAĞ İLİ ERGENE İLÇESİNDE ENGELLİ İSTİHDAMININ SWOT ANALİZİ

4.1. Anket Sonuçlarından Genellemelere Ulaşmak Amacıyla Yapılan SWOT Analizi

4.1.1.Güçlü Yönleri

Toplumdaki önyargıların aksine, engelli bireylerin iş bulma ve sosyal yaşama karışma konusunda yaşadığı zorluklar, onların iş yaşamına daha sıkı bağlanmasına ve daha fazla çaba göstermelerine yol açmaktadır.

Engelli bireylerin istihdamında birçok olumlu nokta vardır. Engelli bireylerin işi bırakma ihtimalleri daha azdır. Sorumlu ve kesintisiz olarak çalışırlar, işlerine zamanında gelirler, daha az iş kazalarına sebep olurlar, normal işçiler kadar verim sağlarlar, yüksek iş bilincine sahiptirler.

Çalışma hayatında yer alan başarılı olan engellilerin topluma tanıtılması yoluyla işverenler engelli istihdamı konusunda istekli hale getirilebilirler. Engelli istihdam eden örnek iş yerleri kamuoyuna duyurularak bu konudaki işveren farkındalığı artırılmalıdır.

4.1.2. Zayıf Yönleri

Engelli istihdamı ile ilgili en büyük zayıflık toplumun büyük çoğunluğu tarafından oluşturulmuş önyargılardır. Bu önyargılar sebebiyle insanlar engelli bireylere karşı iş konusunda olumsuz bir tutum içerisindedir. İş hayatında işverenler, çalışma arkadaşları ve insan kaynakları engelli bireye karşı farklı bir tavır takınırlar.

İnsanların kafasında engelli bireyler verimli ve iyi çalışmazlar, sık hastalanıp izin alırlar, piyasada yeterince sağlam işsiz vardır, iş yerinde özel düzenlemeler yapılması gerekir, kötü bir görüntü oluştururlar, daha çok kazaya sebep olurlar gibi birçok olumsuz düşünce mevcuttur.

Engelliler her alanda olduğu gibi iş yerinde de fırsat eşitliğinden yoksun olmaktan kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar. İşin ve işyerinin özelliklerine uygun olmayışı, işyerinde kullanmaları gerekli araç-gereçlerin engellileringereksinimlerinecevap vermeyişi, gerek iş arkadaşları gerek yöneticileri tarafından karşılaştıkları olumsuz tutumlar engellilerin işyerlerinde karşılaştıkları sorunların başında gelmektedir. Bunların iyileştirilmesi için, meslek edindirme programlarının belirlenebilmesi, istihdamı artırıcı projeler geliştirebilmesi, iş yaşamına ilişkin çeşitli problemler yaşayan engellilerin ve işverenlerin ihtiyaç duydukları danışmanlık ve çeşitliyardım hizmetleri verilmelidir.

İstihdam edilemeyen engellilerin geçimlerini sağlayabilmek için, geçimlerini dilencilikle, toplumun ve hayır kurumlarının merhamet ve himayesine sığınarak onların yardımlarıyla sağlamaları insan şeref ve haysiyeti ile bağdaşmamaktadır ve engellilerin kendine olan güvenlerini zedelemektedir. İstihdam edilemeyen bu engelli bireyler, kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli gelire sahip olmamalarının yanı sıra, toplum içerisindeki sosyal rollerine katkı sağlayan fırsatlardan yararlanmamalarına neden olmaktadır.

4.1.3. Fırsat

Engelli istihdamı ile engelli bireylerin topluma kazandırılması sağlanır. Emek harcayarak kendi temel ihtiyaçlarını karşılar. Diğer insanlarla iletişim kurarak sosyal hayatın bir parçası haline gelir. Kendisinin de toplumun bir üyesi olduğunun ve o topluma katkı sağlayabildiğinin bilincine ulaşır. Hayatı boyunca dışlanmaktan, kendi kabuğuna çekilmekten ve kendini toplumdan soyutlamaktan kurtarmış olur.

Engellilerin gelişmelerini sağlamak için onların iyi eğitilmeleri, beceriler ile donatılmaları, fırsat ve elverişli ortamlar yaratarak iş yaşamlarına dahil edilmeleri, çalışma yaşamında onlara yer verilmesi, diğer çalışanlara verilen imkanların adil ve eşit kullandırılması, yoksulluğun azaltılmasında olumlu etki yapacaktır.

4.1.4. Tehdit

Türkiye’de nüfusun yaklaşık %12’si engelli vatandaşlardan oluşmaktadır. Engelli istihdamının yeteri kadar sağlanamaması durumunda milyonlarca engelli birey evlerinde oturmak zorunda kalacaktır. Kendilerine karşı var olan ayrımcılık ve önyargıları yıkmak için tek çareleri çalışmak olan bu bireylere iş fırsatı verilmezse eğer kendilerini tamamen toplumdan soyutlayıp, hayata küseceklerdir.

Engelli bireylerin toplumun önemli bir kesimi olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalı ve bu bireylerin kendi yeterlilikleri doğrultusunda tüketici değil üretici birer vatandaş oldukları unutulmamalıdır. Toplumun bilinçli olması, bu bireylerin topluma kazandırılmasını sağlayacaktır. Tüm gelişmiş ülkelerde engelli bireylerin yaşam standartlarını yükseltici çalışmalar yapılmaktadır.

Engelli bireylerin sosyal hayata uyumunu sağlayabilmek, kendilerine yönelik merkezlerin sayısını artırmak, eğitim faaliyetlerini etkili bir şekilde yürütmek yapılan araştırmaların sonuçları doğrultusunda yeniden düzenlenebilir.

Engelli bireyler, kendilerine ve çevrelerine yararlı oldukları ölçüde özgüven geliştirirler. Sosyal hayatın içinde çalışmalarlarıyla yer bulan bu bireyler kendilerini ifade ettikleri sürece güçlenir ve toplumun ilerlemesine önemli katkıda bulunabilirler.

Engelli bireylerin istihdam alanlarına ulaşmada zorluklar yaşamamaları için, şehir planlama uzmanlarının yeniden tasarlanacak yaya ve yol güzergahların da yeniliğe giderken belirlenen sorunları dikkate alarak çalışmalarını yapmaları gerekmektedir. Aksi takdirde benzer sorunlarla tekrar karşı karşıya kalınabilir.

Engellilerin iş ve çalışma koşulları da onlar için uygun değildir. İşverenler işyerinde gerekli düzenlemeleri genellikle yapmamakta ve çoğu kez de yapılanlar yetersiz kalmaktadır.

İşyerinde istihdam edilen engellilerin özellikleri, yetenekleri dikkate alınmadığından ve iş başında geliştirme eğitimi verilmediğinden onlardan gerekli verimde alınamamaktadır. Engelli istihdamında,işverenler tarafından statüsü düşük kadrolar olarak düşünüldüğünden eğitilmiş bir engellinin eğitimine uygun bir iş bulması neredeyseimkansız olmakta engelliler kendilerine uygun işler yerine başka işlerde çalışmakta, onlarda genelliklede vasıfsız ve düşük ücretli işler olmaktadır.

Devlet desteğiyle çalışma hayatına tüm bireylerin katılımı sağlanmalıdır. Engelli bireyleri de bu düzenlemelerin içerisine almalı, onlara rehabilitasyon imkanı sunarak iş hayatlarında bulunmaları desteklenmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Engelli bireylerin toplumun önemli bir kesimi olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalı ve bu bireylerin kendi yeterlilikleri doğrultusunda tüketici değil üretici birer vatandaş oldukları unutulmamalıdır. Toplumun bilinçli olması, bu bireylerin topluma kazandırılmasını sağlayacaktır. Tüm gelişmiş ülkelerde engelli bireylerin yaşam standartlarını yükseltici çalışmalar yapılmaktadır.

Engelli bireylerin sosyal hayata uyumunu sağlayabilmek, kendilerine yönelik merkezlerin sayısını artırmak, eğitim faaliyetlerini etkili bir şekilde yürütmek yapılan araştırmaların sonuçları doğrultusunda yeniden düzenlenebilir.

Herkesin bir gün engelli olabileceği gerçeğinden hareketle, toplumun engellilere bakış açısını değiştirecek kamuoyu çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Engelli bireylerin iş yaşamına katılımları konusunda aileleri bilgilendirilmeli bunun için aile eğitim programları hazırlanmalıdır. Engellilerin istihdamlarının arttırılmasına yönelik olarak kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör ve yerel yönetim üst düzey yöneticilerine seminer ve konferanslar düzenlenmelidir.

Tüm vatandaşlara, özellikle de işverenlere yönelik engelli işgücünün geliştirilmesinin sosyal politika açısından ne kadar önemli olduğuna dair toplumsal farkındalık ve duyarlılık yaratılmalıdır. Bilinçlendirme, toplumun engelli bireye bakış açısının yeniden yapılandırılmasını hedef alan tek taraflı çalışmalarla sınırlı kalmamalı, engellilerde toplumsal yaşama olan katkılarının arttırılması yönünde hareket edilmelidir. Yapılacak çalışmalarda, engellilerin yetersizliklerini değil, mevcut kapasitelerini öne çıkaracak yöntemler izlenmelidir.

Mesleki rehabilitasyon, engelli bireylerinpsiko-sosyal yapıları üzerinde olumlu değişimler sağlamaktadır. Çalışan, üreten, gelir sağlayan, toplumdan biri olan, aile ortamı oluşturan, dikkate alınan, başkalarına yararlı olan, yetenek ve kapasitesini

kullanan, evden dışarı çıkabilen, arkadaş ilişkileri geliştiren ve kendine yeterli hale gelen birey olabilmek tüm engellilerin özlemidir.

Engelli bireyler, kendilerine ve çevrelerine yararlı oldukları ölçüde özgüven geliştirirler. Sosyal hayatın içinde çalışmalarıyla yer bulan bu bireyler kendilerini ifade ettikleri sürece güçlenir ve toplumun ilerlemesine önemli katkıda bulunabilirler.

İstihdam alanlarının açılması engellilerin sosyal içirme düzeylerine önemli katkılar sağlamakta, engellilerin tedavi ve sosyalleşme sürecine yardımcı olduğu gözden kaçırılmaması gerekmektedir.

Engelli bireylerin istihdam alanlarına ulaşmada zorluklar yaşamamaları için, şehir planlama uzmanlarının yeniden tasarlanacak yaya ve yol güzergahlarında yeniliğe giderken belirlenen sorunları dikkate alarak çalışmalarını yapmaları gerekmektedir. Aksi takdirde benzer sorunlarla tekrar karşı karşıya kalınabilir.

Engelli bireylerin bireysel becerilerinin yetersiz kaldığı yerlerde desteklenmeleri onların başarı düzeylerini artıracak, toplumsal yaşamdan uzak kalmaya iten unsurlardan arındıracaktır. Kapsamlı engellilerin yaşam şartlarını iyileştirecek sosyal politikalar geliştirmek ve uygulamak onları hayata bağlayacaktır.

Engellilerin sosyal hayata katılımları çeşitli yollarla sağlanmaktadır. Özellikle Engelliler Kanunu ve İş Kanunu'ndan sonra yeterlilik derecelerine göre engellilerin istihdamı ve sosyal aktivitelere katılımlarında önemli gelişmeler olmuştur. Kanun ve yönetmeliklerde yapılan bu iyileştirmelerle tüketen ve başkalarına bağımlı olarak yaşanan birçok engelli, üreten ve kendine yeter hale gelen, özgüvenlerini kazanmıştır. Engellilerde, sağlıklı insanlarla aynı ortamda çalışarak eşit haklara sahip olmuşlardır. Böylece kendilerine acıman, yardım edilen, hakkında başkaları tarafından karar verilen birey yerine, kendisine fırsat verilen, üreten, kendine güvenen, söz sahibi olan ve kendi sosyal ve aile ortamını oluşturan bireyler olmuşlardır.

Engelli bireylerin toplumsal yaşama katılımlarının sağlanmasına yönelik kamusal alanda yapılan çalışmalar, onların çalışan, kazanan ve kendilerine yeten bireyler olmaları için desteklenmeleri ile ilgili devletimizin yaptığı düzenlemeler, engellilere ve onlara bakan ailelerine maddi açıdan destek sağlayıp, yaşam kalitesini belirleyen en önemli etken olan ekonomik koşullarının iyileşmesini sağlamıştır. Devletimizin sağladığı bu imkanlardan yararlanmaları için, ilçemizde Ergene Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı engellilerimize ve ailelerine ulaşarak bilgilendirme yapmakta onların daha iyi, kaliteli bir şekilde yaşamlarını sürdürmelerini sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Altan, Ö. Z. (2004). *Sosyal Politika*. AÖF Yayınları. Eskişehir

Avrupa Birliği Politikaları Perspektifinden Türkiye’de Belediyelerin Sunduğu Engelli Hizmetleri, Sühal ŞEMŞİT Ahmet UÇAR Mehmet Ali YÜKSEL. Sosyal Bilimler Dergisi Özel Ayısı Kasım 2016.

Aydın, Y. (1991). *Sakatların İstihdamı Hakkında Tüzük Uygulaması Açısından Sakatların Çalışma Sorunlarının İncelenmesi ve Zonguldak Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal

Ayşegül KÖKSAL, 2010, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi, Türkiye de engelli istihdamı ve bir araştırma ,2010 yüksek lisans tezi.

Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi, Türkiye’de Engelli İstihdamı ve bir Araştırma ,2010 Yüksek Lisans Tezi.

Gökmen 2007, Gökmen, F., 2007, Türkiye’de özürlü haklarının gelişimi. *Öz-Veri Dergisi*. Cilt 4. Sayı 2. Aralık

İnternet,<http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/daire-baskanliklari/kamu-personel-istihdami-personel-baskanligi/kamu-personel-istihdami-dairesi-baskanligi-kamu-personel-istihdam%C4%B1317/engellilerin-istihdami>

Saraoğlu 2008,Saraoğlu, R.2008. Sosyal devlet bağlamında çalışma yaşamında özürülülerin korunması. *Türkiye Ekonomisinin Sorunları Sempozyumu Dizisi – 2*.

Seyyar, 2008: 2, Seyyar, A. (2008). Sosyal Siyaset Ekseninde Yerel Özürülüler Politikası. http://www.sosyalsiyaset.net/documents/yerel_ozurluler_politikasi.htm, erişim tarihi: 02.08.2016.

Seçkin, H. (1978). *Sakat ve Eski Hükümlü Çalıştırma Zorunluluğu*, Yasa HD,1.Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Stratejik Plan 2007, T.C Başbakanlık Özürülüler idaresi Başkanlığı 2007, Durum analizi. *Stratejik Plan (2008-2012)*. Ankara: KalemDar Matbaacılık

4857 Sayılı İş Kanunu

Şahinöz, T. (ed.). Öncel, M., Şahinöz, S. ve Eker, H. H. ve ark. (2013). *EngelliSağlığı*. ISBN: 978-605-87853-1-1. Gümüşhane.